

A Vasárnapi Ujság hetenként egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj január-juniúsig, azaz : 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postal uton a Politikai Ujdonságokkal együtt 4 ft. pp. — Az előfizetési díja Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Hunyady János egyháza és diadala Szent-Imrén.

(Erdélyben Gyula-Fehérvár mellett.)

Krisztus utáni 1440—1442. év egyikének tavaszán berontott Mezet bég a szép Erdélybe, azt pusztítani, népségét a tüzhelytől rabszifra füzni, — s mind ezt azért, mert ez Amurát szultánnak így tetszett.

Ez egyszer megakará rontani egy csapással a két testvér hazát. Az egész hadjárat végcélja az volt, Hunyady Jánost, hazánk éltető lelkét kitörlni az élők sorából. E végre Mezet bég legjobb vitézeinek leirá Hunyadyt, annak lovát, fegyverét, s azal minden legcsekélyebb ismertető jelt kezeikbe ada.

E hirt meghozák Hunyadynak kémei, — szomorúság ült minden jó magyar arcán, mert mit ér a test lélek nélkül?

Ekkor előáll egy vitéz férfiu s büszkén a nagy-vajdávali hasonlatosságra, azt föl hívja, hogy vele öltönyt cseréljen s így a törökök figyelmét kikerülje, mert ugymond, ő kész a hazáért mindenét, életét föláldozni. E férfiu Kemény Simon volt, a báró Kemény család ősapja. —

Az ajánlat el lön fogadva.

Hunyady eléje ment az ozmán seregnek. — Ezt a Szent-Imre nevű helység s Gyula-Fehérvár közti térségen találá, s mindjárt csatát ajánlott a töröknek. Ez azt elfogadá. — Hunyady helyét a csatában Kemény Simon foglala el, ötszáz választott lovas volt védelmére rendelve, ezekkel a török sereg szívének rohant, de a tulerőnek nem lehet ellenállani, mert : „Csak le Hunyadyval, a többivel majd könnyen bánunk, mint egy juhalkát ugy hajtjuk a szultán elé“ — volt a törökök jelszava.

Kemény egész környezetével dicsően halt meg a hazáért. Ez alatt Hunyady megrohaná a törököket s azokat kihozá a rendből, a török a győzelmet már magáénak hitte, csalódott; látta, hogy van a magyar seregnek éltető lelke; hátrálni kezdett, a zavar nagy lett az ozmán táborban; a foglyokról, kik a tábor háta mögött va-

lának elhelyezve, megfélekedtek, ezek megszabadulának s böszülten rontának megrontóikra, kik így két kard közé szorulva, a futásban kerestek menedéket.

20,000 török és 3000 elhult magyar boritá a vérmezőt. Hunyady üldözé a fölbomlott sereget, mellynek vezére Mezet bég fiával együtt kezébe került.

Mezetnek fejét véteté s azt diadalma jeléül Ulászlónak Buda várába küldé.

A hátramaradt kincset Hunyady megosztá seregével, Keményt fényesen temettette el, s a hátramaradt kincsből, a csata emlékére három egyházat építtetett, mellyek egyike a szent-imrei, — ezt már messziről látja az utazó Szent-Imre nevű oláh falu viskói fölött feketülni, nemes egyszerűséggel nézven szét a vidéken.

Én ez évben látogattam meg e szent helyet, hol most nem tartatik isteni tisztelet a reformatusoknak — mert igen kevesen levén Szent-Imrén, nincsen ekkléziájok. A templom kulcsa a gyula-fehérvári esperesnél tartatik. Azért én már azt hittem, hogy nem látandom annak belsejét, de csalódám; be lehet oda kulcs nélkül is jutni, — a rajzon láthatni, hogy az ajtó, melly a torony aljából nyilik, be volt építve, a rekesz-fal betört része bemenetet biztosított.

Az egyház belseje igen egyszerű, roskadt padok és egy ódon szószék minden disze. — Kivülről hatalmas támoszlopok védik, ablakainak kőfaragványai goth izlésre mutatnak. Ottlétemkor az egész egyházat új állapotba helyezék, hogy az az idővel még továbbra is daczolhasson; új födelet kapott t. i. az egyház és a torony, melly utóbbinak felső része új deszkaövvvel vétetett körül, s így ezen egyike legdicsebb történeti emlékeinknek az elpusztulástól egy időre meg van mentve.

Vajha ezt mondhatnók Vajda-Hunyadról is, s bár ne kellene Hunyad dult falai láttán hazafiui keblünknek mély fájdalomra indulnia!

Luppa Péter.

Hunyady János egyháza Szent-Imrén.

Arszlán.

(Ad notam: „Fenn az ernyő, nincsen kas.”)

Végezte már a nap félutját,
Büszkén pillogat szerteszt;
De cseppet sem pirul az arszlán,
Hogy most hagyja el fekhelyét.
A mint illik, olykat ásit,
Majd önmagát is elnyeli.
Milly nagy haszon aludni délig!
Legalább nem kell reggeli.

Azt sem mondja: Uram segít meg!
De minek is? szükségtelen.
Csibukra gyujt, s füstfellegek közt
Öltözködik nagy kényesen.
Illatos odkolony, pomádé,
S más efféle pipereszer
Ott áll; — mel' yiket boldogítsa?
Szegénynek a gondja ezer!

Milly ékesen áll öltözéke,
Rajta minden csakugy nevet,
A tükör is, mellybe kacsintgat,
Kimondhatlan boldog lehet.
Hosszu körme, mint alabastrom,
S tükörnél simább a haja;
Sán't a bogárnak is kitörnék
A lába, ha rászállana.

Ah! milly nobelul tud zwickerezni
A szép hölgyek szemébe;
Gyönyörűséges mosolyára
Lángra gyul(?) minden lány szive.
Mint a poltrás malacz garasos
Kötélen, ugy hetvenkedik,
Azt hinnéd, hogy gróf legalább is,
Vagy valami báró; pedig . . .!

Erszénye egy kissé soványas,
Lapos, mint a hordófenék,
De azért nincs kedve busolni,
Azt gondolja: kegyes az ég.
Ki a lilomot ruházza,
Egy arszlánt csak el nem feled,
Hisz az ő számára teremté
A repülő sült verebet!

Alkonytól hajnalig csatangol
A hazának dicső fia,
Hisz arszlán ő, az éjhomályban
Kell zsákmány után látnia.
Az éj ő érte van teremtvé,
És czélja voltaképen ez:
Hogy a sötétben meg ne lássák,
Az oroszlan-bőr mit fedez?

Vida József.

Arczképek

a Raguzai herczeg emlékirataiból.

(Vége.)

IV. Az olasz hadjárat tábornokai.

Midőn Napoleon az olaszországi hadsereg vezérletét átvette, melly azután fényes pályafutásának megalapítója lett, e hadsereg négy osztályból állott, *Massena*, *Augerau*, *Serrurier* és *La Harpe* tábornokok parancsnoksága alatt. A lovasságot *Stengel* tábornok vezénylé.

Massena ekkor 38 éves volt. Kora teljes erejében álló férfi. Eleinte a királyi olasz-ezred katonája; de 14-évi szolgálat után sem bírta tovább vinni altiszt-i rangnál. Ezért elbucszott a katonaságtól s megházasodott. Az önkényes zászlóalj alakítása felkölté harczias vágyait s ujra szolgálatba lépett. Mindenütt kitüntetvén magát, gyorsan haladott az előléptetés fokozatain. Dicsőségesen harczolt Toulonnál s az azutáni táborozás egész folyama alatt főszerepet játszott. Vasteste tüzelket zára. Tekintete átható, tevékenysége rendkívüli. Személyes vitézségben senki sem multa őt felül; azonban csapatainak szigorú rendben tartására nem mindig ügyelt s azok szükségéről nem mindig gondoskodott eléggé. A csata előtt tett intézkedései nem viselék ugyan magukon lángész bélyegét; de kitünökké váltak azok az ő személyes vezérlete által, mihelyt a csata elkezdődött. Gyorsan s bámulatraméltó ügyességgel tudta helyreütni s pótolni az előbb ejtett hibákat és fogyatkozásokat. Készültsége kevés vala; de természetes esze igen sok s finomsága kitünő. Mélyen ismeré az emberi szivet. Megdöbentő hidegvérűséget tanusita a legnagyobb veszélyben. Birt mindazon tulajdonnal, mellyeket egy igazi jó bajtársban megkívánhatni. Fölötte ritkán monda ő rosztat másokról. — Talán legsötétebb oldala volt a mohó pénz-vágy, melly fősvénynyé tette s gyakran némelly csekélyebb jogtalanságokra is ragadta. Nem bírta bevárni a meggazdagodással kinálkozó nagy és kedvező alkalmakat. Apró zsarolást s adóztatást vitt véghez ittamott, mi által különben tiszta nevet, behomályosítá. — Hévvvel szerette a nőket s féltékenysége a 14-ik század olaszaira emlékeztete. Nagy tekintélye volt a seregnél s e tekintélyre igaz uton tett vala szert. *Bonaparte* tábornokot szerette s méltányolta nagy tehetségeért s távol vala attól, hogymagát ő vele, mint katoná, egyenlőnek hitte volna. Tagadhatlan, hogy Napoleon hadvezérré neveztetése rosztat esett neki; de azért soha legkisebb kedvetlenséget sem mutatott s engedelmsége kész és őszinte vala. — Mindent összevéve, *Massena* pályája, helyesen, természetesen, becsülettel s dicsőséggel futott pálya volt. Nem bírta *Massena* első rendű hadvezér tulajdonaival; de soha sem volt ember a végrehajtásra termettebb, mint ő. Szelleme nem bírta ugyan átpillantani a következményeket s így előkészületek tételére sem vala alkalmas: de senki sem vezérlé több tehetséggel,

szigorral és bátorsággal csapatait olly téren, mellynek körülményeit szemei fölfoghaták.

Augerau egy évvel vala idősebb, mint *Massena*. Az előtt kétes hirű kalandor életet folytatott. Katonáskodott Franciaországban s megszökött; katonáskodott Ausztriában, Spanyolországban, Portugalliában s szolgálatából mindenütt megszökött, végre a forradalom neki is alkalmasabb s természetének megfelelő mezőt nyitott. A keletpyrénei hadseregben, egy önkéntes zászlóaljnál kezdé szolgálni s ugyanott, fokozatosan osztálytábornokságra emelkedett. Magas, deli termete martialis kinézést adott neki, de modora mindig nagyon köznapi volt s viselete gyakran nyegle. Egyébiránt társaival való viszonyaiban jó, szolgálatra kész bajtárs; de tehetsége *Massena*-val épen ellenkező: pompásan rendezé csapatait a harc előtt, de az ütközet folyama alatt rosztul kormányzá s nem birt azokba lelket önteni. Kelleténél nagyobb érdemeket tulajdonita magának; dicsekvő volt s azt hívé, hogy képességgel bír bármilly nagy hadsereg vezérletére. A sokat emlegetett zászlóban, mellyet az *Arcole* hidján ő ragadott volna kezébe, egy csöpp igaz sincs. Ő is szerette a pénzt; de bőkezű levén, csak olly gyönyörre volt azt elosztogatni, mint beszerezni. Közönséges származása daczára, kedve telt valami nagyszerű játszani viseletében. Nevét gyakran együtt említék a *Massena*-val; de a kettő között legkisebb összehasonlítást tenni is, méltatlanság ez utóbbinak emléke ellen.

Serrurier már hajlott koru vala. Termete magas, kifejezése komoly, söt szomorú. Az ajkán volt sebhely igen jól állt szigorú alakjához. Vagyonkedvelő, lelkiismeretes és kötelességszerető ember levén, a forradalmi nézeteket nem igen osztá. A háboru kezdete óta folyvást az előrs-csapatoknál tartózkodott, s kötelességeivel foglalta el magát, nem pedig — mint olly sokan — cselszövények s armányokkal. Tiszteletben s becsültetésben álla mindazok előtt, kik ismerék. Hajlandó volt minden eseményt sötét színben látni. Kora, társalmi állása, s tehetsége csakhamar osztálytábornokságra emelé alezredesi rangjából.

La Harpe Sveitzből, Waadt cantonból való volt; unokatestvére a hires *La Harpenak*, Sándor czár nevelőjének. Hazájában bizonyos forradalmi vállalat miatt halálra ítéltetve, a francia hadsorokba lépe. Csinos harczfi, de kevés tehetségű s nem sokkal több bátorságú. — *Stengel* tábornok kitünő lovassági tiszt volt; de mind ő, mind *La Harpe*, mindjárt a hadjárat kezdetén elestek.

*Berthier*t kell még itt fölhoznunk, kinek a tábornoknál még a forradalom előtt történt gyors előléptetése, az amerikai háboruban kitünő részvéte s egyszersmind életkora, nagy tekintélyt szerének. Erős természetű, csoda tevékenységű; nappal folytonosan lóháton, éjjel az íróasztal mellett. Nagy ügyességgel tudta intézni a csapatok mozdulatait s rendezni a katonai szolgálat egyes részleteit. Személyes vitézsége nagy, de a vezérletre szükséges tulajdonok teljes hiányával.

Im ezek voltak az emberek, kiknek az ifju *Bonaparte* egyszerre főnökükké lön. Ámde az a *Bonaparte*, kit most képzeletünk hatalmasnak, dicsőnek, diadalmasnak rajzol, soha sem vezérelt vala még hadsereget azelőtt. Valóban, ismeretlen volta terjeszté először körülte a bűbajt az italiái hadseregnél. Őt még nem kísérték oda hősi tettek s nagy eredmények emlékei; talány volt kezében a főhatalom, mellynek miképen leendő használatáról sejtelve sem vala senkinek. Hadi lángelméjét, meglehet, ismerék némellyek társalgásból, apróbb érintkezésekből; de a *hadsereg*, mellynek föltétlen hittel s bizodalommal kell viselnie vezére iránt, nem tudott arról semmit. Nem látta őt sorai előtt a csata mezején, nem látta czáfolhatlan bizonyosságait annak, hogy föltétlen hódolatot parancsolni tudó kezekben van nála a főhatalom. És ama sokkal idősb tábornokok megsértett igényei miképen valának lecsendesíthetők kik olly régen hordozták már a harczai zászlókat s kiknek parancsát teljesíteni a hadsereg rég megtanulta?! Ifju, és ismeretlen volt a fővezér, de *Napoleon* volt az. Mindjárt első fölléptekor észrevéve környezetét, hogy ez ember hatalomra született. Kétségtelen bizonyítványait adta annak, hogy tud maga iránt engedelmséget parancsolni. A szerencse olly gyakran csatlakozott hozzá, s olly kitünő eredményekre segíté, hogy meg kelle szünnie minden kétségnek, mellyet képességei fölől a tömeg s annak vezetői táplálhattak. Nemcsak külön nem vala nála senki, de vele hasonlónak tartatni sem merészelt. Maga a sors adta tudtul nyilvános jelek által, hogy ez ember kezébe van letéve az annyi dicsőséggel s annyi gyászszal egybekapcsolt jövőndő.

V. Duroc tábornok, Friaul hercege.

A francia hadsereg a *bautzeni* és *wurtseni* szerencsésen vívott csaták után (1813. maj. 20. és 21.) mind előbbre nyomula. Hevesen üldözé az ellenfél csapatait, melyek majus 22-én Reichenbach előtt foglaltak állomást. A 7-ik francia hadtest kapott ekkor rendeletet, hogy támogatva *Latour-Maubourg* tábornok lovasságától, támadást intézzen. A csata tüzes és kitünő volt; az orosz lovasság visszavonulni kényszerült. A kivívott siker azonban egy derék tábornok, *Bruyer* könnyű lovassági osztály-parancsnok életébe került.

Marmont ép e szerencsétlenségről beszélt a csata után *Duroc* tábornokkal, bensőleg szeretett barátjával, kinek arczán e pillanatban olly mély szomorúság kifejezése volt látható, minő azelőtt soha sem. „A mindjárt ezután következett körülmények — így folytatja Marmont — mélyen vésvék emlékezetembe s hinni kényszerítnek az előéret igazvoltába. *Duroc* busan s elfogultan, szokatlan levertséget s bátortalanságot mutatott egész lényében. Egy darabig beszélgetve haladtam vele. „Barátom! — ugymond — a császár telhetetlen az ítűkzetekben; meglásd, mindnyájan itt veszünk, ez végzetünk!“ Marmont hiában igyekezett őt kiragadni sőtét eszméiből s buskomolyságába merülten hagyá magára. — *Napoleon*, *Mackersdorf* faluhoz érve, egy mély uton haladott vala környezetével, mellynek *Duroc* tábornok is egyik kitünő tagja volt. S im egész véletlenül, mint a villám, csapott közéjük egy magános ágyugolyó, röpitve valamely igen távoli ütgeből, melly a francia előcsapat előtt hátrált vala. *Kirchner* mérnökkari jeles tábornok azonnal szörnyet halt, *Duroc* pedig halálosan megsebesült, úgy hogy belrészei kiomlottak.

A császár mélyen megindult e hiv bajtárs szerencsétlenségén, s elkíséré a sátorba, hol ápolás végett letették. Marmont másnap korán reggel meglátogató őt. Iszonyu kinjai türelmetlenül ohajtották vele a halált. Midőn észrevette az élénk mély szánalmat, melylyet iránta Marmont tanusita: „ah barátom — ugymond — a halál csekélység volna, ha nem szenvednék illy iszonyun!“ Szenvedései csakhamar ezután bevégződtek.

Duroc jó családból származott. Apja vidéki nemes, de vagyontalan ember volt. Auvergneben eleintén egy lovas ezrednél szolgált, mely *Pont-à-Mousson*ban tanyázott. Később ugyanott megházasodott s letelepült. — *Duroc* az ottani katonai növeldében a király költségén nyert oktatást s tüzérségre vala szánva Marmonttal egyszerre lépett a hadseregbe mint alhadnagy *Châlonsban* 1792-ik év elején. Később a katonai tanintézet növendékei kivándorolván, *Duroc* is azokhoz csatlakozott. De természetes józan esze csakhamar belátta a zavart és rendetlenséget, melly az emigráltak közt uralkodott. Visszatért Franciaországba s kényszerítettett hadnövendéki állomását *Châlonsban* újra elfoglalni. Nem sokára a negyedik tüzérezredbe lépett s ezután folyvást szolgálatban maradt.

Első feltünő szerepe azon hadsegédi állomás vala, mellyet *Lespinasse* tábornoknak, az olaszországi hadsereg tüzérparancsnokának oldala mellett elfoglalt. *Napoleon* az *arcolei* csata után több hadsegédét elveszítvén, Marmontot szolítá föl tiszték ajánlására, kikkel a megürült helyek betöltetnének. Marmont ajánlá s bemutatá *Duroc*-ot s az ajánlat elfogadták. Im ez vala szerencsésének első forrása. És ő mindig is hálás érzéssel emlékezett e pillanatra s igaz, hiv barátja maradt Marmontnak, élte fogytáig. Mint hadsegéd vön részt az itáliai s egyiptomi hadjáratban. Ezredes vala, midőn *Bonaparte* első consullá lön s az első consul őt bizá meg háza kormányzásával. Majd a mint *Napoleon* a császári koronát fölvevé, tábornagygyá emelte őt, magas tekintélylyel és határtalan bizalommal fölruházva. Különböző diplomatikai küldetései voltak *Berlinben*, *Péterváron* s mindig a császár megelégedésére járt el azokban. Ezer meg ezer viszony és működés forgott körülte, mint központ körül. De gyakran olly megbízásokban is részesült, mellyek szokott foglalkozásaival egészen ellenkezők voltak. Tulterhelék a gondok és fáradoalmak. Csaknem zugulódva türe a fényt, a nagyságot, a kedvezést, melylyel elhalmozották.

Szelleme nem vala kitünő, de mindig józan és igazságos. Szenvedélye kevés, okossága mélyre ható, becsvágya korlátolt. Nem futott a kegyelők után; azok keresék őt fel gyakrabban. Természeténél fogva tartózkodó s komoly valódiság embere levén, mindig bizton számíthatának reá, kik szívét megnyerék. Soha legcsekélyebb kimélytelenséget sem lehetett neki szemére téríteni. Nem lakoztak szívében gyűlölet érzései. Nem vala senkinek ártalmára. Sőt gyak-

ran tön hasznos szolgálatot ollyaknak, kik őt legtávolabbról sem ismerék. Az igazságos és alapos kérelmet mindig méltó tekintetbe vevé s annak teljesítése végett a császárnál szükséges lépéseket tett, a nélkül, hogy ez által a kérelmező részéről magának legcsekélyebb érdemet is akart volna tulajdonítani. Egyszerű, igaz, becsületes, szerény és elfogulatlan volt; hideg jelleme nem engedé, hogy mások szolgálatba juttatásaért közbenjárjon, nehogy önmagát compromittálja. Ámde az övéhez hasonló magas polczon, olly közel a legfőbb hatalomhoz, még az a negatív érdem is igen sok, hogy az ember nem ros akaratú. Illy állomáson fénylő egyéniségektől csak annyit kívánhatni s remélhetni józanul, hogy legyenek igazságosok s jószándékkal tevékenyek, ha ugyan veszély nélkül azok lehetnek.

Duroc kitünő katona volt s mindig fájt neki, hogy a császár közvetlen környezetébe rendeltetvén, eltávolították azon foglalkozásoktól, mellyekhez olly nagy vonzalmat érzett vala. Tagadhatlan, hogy hasznos befolyást gyakorolt ő a császárra. Sokszor szerzett neki jó barátokat. Habár tartott is *Napoleon* érez akaratától, saját józan véleményeinek őszinte nyilvánítása által némi függetlenséget biztosita önmagának. Ha megérheti az 1813. fegyverszünetet, talán üdvösebb irányt adhatott volna a császár gondolkodásának, talán éreztetni tudta volna vele a helytelenségeket, mellyek az ellenségeskedés újra kezdését eredményezték. De miután ő elesett, *Napoleon* körül csak hizelgők maradtak s csupán ezektől szerete tanácsot hallani, kik aztán gyors léptekkel ragadták végromlása felé.

Lévai József.

A Sárret régiségei. *)

II. Sári templom.

Ez is történeti nevezetességgel bir, a község közepén dél-nyugotra magas dombra van építve. Régi hagyományok szerint e templom helyén hajdan kőfallal kerített kastély állott, viz folyta körül, mellynek nyomai ma is láthatók, bihetőleg a várhoz tartozott; s mulató helyül szolgált. Építtetése a vár keletkezésekor történh-tett, s azon vészes időkben pusztult el, midőn a vad-tatár, mint vészes ár, szép honunkra rontva, e vidékben is nagy mértékben gyakorolta dúlásait; s dühös öldöklésitől halomra hulltak a délcég honfiak... nehéz idők voltak azok.

Azon időben e helyen vértett el számos magyar, többnyire öregek, nők és gyermekek, kik meghallván a tatárok gyilkolásait, falvaikból rémulve futottak e még akkor sűrű nádasokkal környezett kastély falai közé, a kiket pedig e szűk falak be nem fogadhattak a rétséggel fedett helyekre vonták magukat, vagy az ide mintegy 1/4 órányira eső vár falai közé menekültek. Nehány nap mulva megjötték a tatárok roppant számmal, egy khán vezérlete alatt; neve a régi iratban felgyezve nincs. A szép vidék, a gazdag szántóföldek, a buja legelők, a virágos mezők láttára meglepetve állottak meg, vad-sziveiket egy percze elvarázsolta a táj fensége; de már a jövő perczen — gazdag zsákmányt reményelve — kitörő szenvedélylyel rohantak a gyönyörű rónaságra, a védelem nélkül hagyott falvakba; s kevés óra alatt a kalászos szántóföldek, a szép virágos mezők, a kellemes ligetek, a csinos falvak, mind elpusztultak, semmivé lettek, rombadöltek; rájok fuvalt az enyészett szele.

A vadcsorda ezzel meg nem elégedett, ember még nem esett áldozatul, vért szomjaztak, vér kellett a tatároknak is, ezen marcsona, irgalmat nem ömerő alakoknak, e szegletes fejű, laposorrú, kiálló csontos arczu vadaknak; gyilkoló fegyverrel kezükben, apró gyors harczi méneken benyargalták a nádas rétséggel fedett helyeket, legyilkolták az oda menekült lakosokat, elhajtották barom csordáikat, mellyek a réteken legeltek; csupán egy fehérhaju ősz öreg embert hagytak életben, de csak azért, hogy legyen vezetőjük a rengeteg nádasokban. A jó öreg, kinek nevét az emlékezet fel nem tartotta, hiven teljesíté kötelességét, bevezeté a hatalmas khán seregei egy részét a lápos, ingoványos helyekre, hol azután ő maga is elveszett; de elveszett általa több ezer tatár, részint a közelben levő vár őrizet nyilai által, részint a feneketlen lápos ingoványos rétségben elmerülve.

Értesülvén a tatárok e szerencsétlenségről, vad boszuval sziveikben több áldozatot kerestek, nyomozói ügyességüknel fogva csakhamar felfedezték a fentemlített kastélyt, mellybe — mint mondám — nők és gyermekek, tehetetlen öregek rejtőztek. Hogy hányan lehettek, azt a régi irat nem említi, csak annyit mond: „levének pediglen az kastélyban teménytelen számú öregek, fehér cselédek és gyermekek,“ fegyvereseket nem emlit s nem levén lápokkal — csak nádasokkal környezve, a számtalan csordának könnyen bevehető volt.

Egykét perc alatt körül volt véve a kis erősség, vad lármával rohantak a védetlen kapunak, melly betörtvén, rémulatos ujjongatással, kivont szablyával kezükben lepték meg a kastély udvarán egy csoportban térdelő tehetetleneket, kik nyugott szívvel, hangosan imádkozva várták az elkerülhetetlen halált; egy általános szivrázó halálordítás még . . . s aztán elcsendesült minden . . . E helyen, hol most a templom áll, több ízben történt ásatások következtében, nagy mennyiségű csontvárat találtak, s találnak

*) Lásd V. U. f. é. 12. szám.

ma is... a tatár pusztításkor legyilkolt szerencsétlenek csontvázai azok. . . . Ez eseményt tanusító régi irat a sápi levéltárban megvolt, s jelenleg több becses iratokkal együtt a nemzeti muzeumban van.

Nem szólok igaztalanul, ha azt állítom, hogy kevés hely van a Sárréten, melly történeti nevezetességgel nem bírna, de nehéz feladat, csak egy nevezetes helyiséget is kifürkészni.

Papp Zsigmond.

A magyar

Tempevölgy.

Regényes tájleírás

JÓKAI MÓRTÓL.

(Folytatás.)

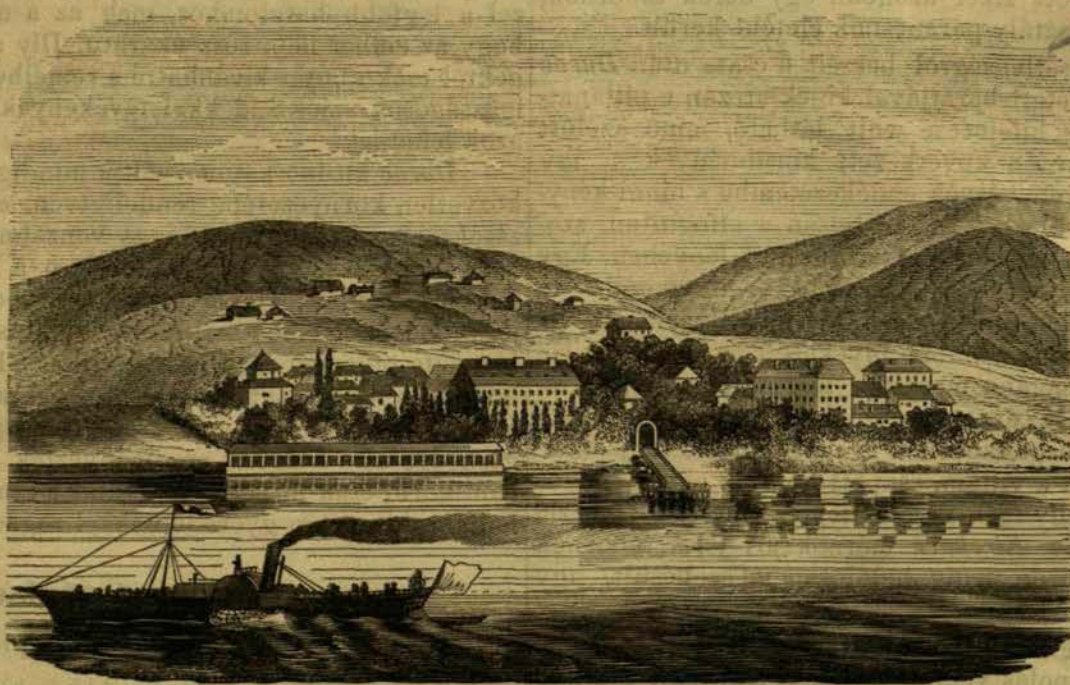
Az ut irtott erdő-
kőn víz keresztül. Én
egy megsirathatnám
minden kipusztított
erdőt; nem statusgaz-
dászati szempontból;
azt nem bízták rám;
hanem azokért a szép
lombos fákért, a mi-
ket olyan ingyen te-
remt számunkra a jó
föld; talán nem is a
mi számunkra, hanem
árnyékul az erdei vi-
rágának, fészkül az
énekes madárnak; az
éhes ember aztán neki
megy fejszével, kivág-
ja, éget hamuzsirt be-
lőle, helyét beveti buzával s még azt akarja, hogy a föld hálada-
tos legyen érte hozzá. Ez pedig azzal áll boszút, hogy az irtott
erdők helyén annyi követ vet föl a szántó eke után, hogy a tér
fehér lesz tőle, mintha jég verte volna el, de nagy darabok-
ban. Én bámulom, hogy van kedve valakinek az ilyen földbe be-
levetni a buzát, a melly fordított mértékben követ ad annak, a ki
öt kenyérrel hajtja. Bele is
untak sok helyen, s parlagon
hagyták a felbolygatott föl-
det, azt most aztán belepte
széltiben hosszában a kőkény
és galagonya bokor. Most ez
a nyomorék cserje tenyész a
szép őslakók, a régi erdők
helyén. De sok tanulságot le-
hetne ebből olvasni, ha volna
a ki az ilyen betűt is olvassa.

Most egyszerre, mint egy
boldogabb világ révpartja,
tűnik elénk a Balaton. A
mint egy hegy lejtőjére fel-
jutottunk, két erdős domb
völgyelete közl kivillanik a
regényes tó naptól aranyzott
tükre, oldalt Őrs helysége,
tulnan a somogyi partok tor-
nyos falvai foglalják rámába,
s ezentul egészen megválto-
zik a táj arculata. A mint
Őrsön alul a Balaton partjára
leszállunk, mintha egyetlen
kert tárulna elénk; egy óriási
kert, mellyben mulató lakok
helyett egész falvak vannak
elszórva, egymáshoz sűrű kö-
zelségben; csupa gyümölcsös
és szőlő minden falu körül, melly oly hűsítő, oly boldogító lát-
ványt nyújt szemnek és léleknek az egész nap látott sárga tarlók,
kavicsos parlagok után, miknek nézésébe belefáradt.

Egyfelől az édeni táj, másfelől a tündéri tó; olyan főséges,
olyan megragadó látvány! Ha ez külföldön volna, a magyar em-
berek seregestől vándorolnának azt látni, s azóta száz utleírás

jelent volna meg fölöle lelkesült utazóktól. Oh mi kár volna, ha
sikerülne a kapzsi nemzedéknek e gyönyörű vizet lecsapolni!
Ugyan mi czélra? Miért veszítse el hazánk költői szépségeinek egyik
legszebb gyöngyét? Csak azért, hogy néhány földesurnak, ki a
meglevőt sem képes okosan mivelní, nagyhatáru birtokához még
néhány ezer holdnyi száraz föld ragadjon? Porzót az igaz, hogy

áruhatnának akkor
eleget; mert hogy a Ba-
laton medrének vas-
poros és magnésiás ta-
laja nekik semmiféle
füvet meg nem fog te-
remni, azt láthatják a
somogyi partokon. S
milyen Nemesis kö-
vetkeznék a hálátlan
fajra; hogy állnának
boszút az elüszött tün-
derek kiszáradt vizük-
ért! Ez a szép zöld tá-
jék, hogy kopárulna
el; patakok, cserme-
lyek utána vesznének,
s lenne a kiszáradt tó
helyén egy sivó ho-
mokpuszta, egy isten-
verte tájék közepett,
mellyet soha eső nem
látogat. Ez a szép Ba-
laton nemcsak szépsé-
ge, de áldása is a kör-

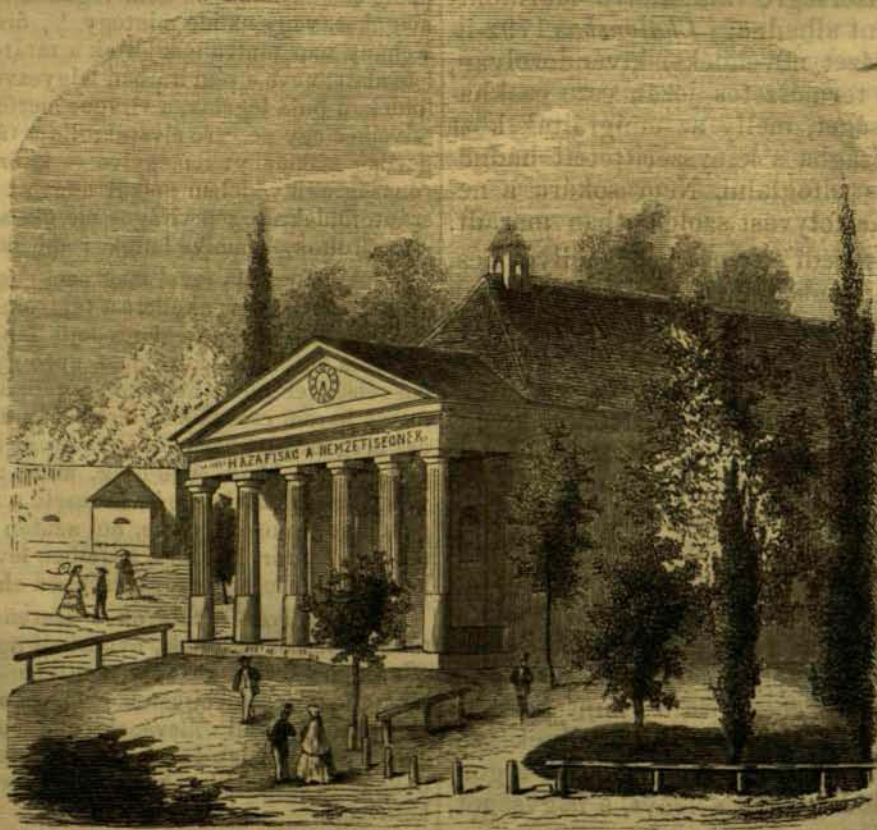
Balatonvidéki képek : Balaton-Füredi fürdőhely.

nyéknek; hanem olyan az ember, hogy mindig azon töri a fejét,
milyen nagy ur lehetne, ha azt bírná, a mi nincs.

De hallgassunk el e szomorú jóslatokkal; hisz az egész képte-
lenség. A Balaton tükreben még sokáig fog így ragyogni a felkelő
teli hold; s Balaton-Füred parkjában vig magyar zene hangzik az
érkező elé; míg az est ködében kékellő Tihany kettős tornya felől
anda ringással hangzik át az esteli imára buzdító ha-
rangszó.

A mint Balaton-Füreden
a kocsiról leszálltál, egyszer-
re otthon vagy. Ha magyar
ember vagy, lehetetlen, hogy
ott az első perczen ismerő-
södre ne találj, mert ott min-
den ember magyar, s minden
ember megismeri egymást,
az érkező gyorskocsira pedig
épen mindenki vár, és oda
incognito nem lehet megér-
kezni.

Az egész fürdő fiatal te-
lep még; a park sem régi, a
sétány még újabb, melly kö-
rül magas vendégházak emel-
kedtek minden oldalról; a
sétány közepén áll a savanyu-
vizes kút; a park elején a
nemzeti színház, egy földött
épület, melly közkölségen
épült; homlokzatán e szép
felirással: „hazafiság a nem-
zetiségnek,” beljebb az erdő-
ben a tágas nyári szinkör,
mellyben derült estéken sza-
bad ég alatt tartja egy-egy
legjobb vidéki szintársulat előadásait. — Azért beszélek legelőször
is a színházakról, mert a színház tesz tanubizonyosságot egy-egy vi-
dék miveltisége felől. Vannak nagy alföldi városaink, mikben még
egy szinkör, vagy rögtönzött pajta sem hirdeti a nemzeti költészet
és művészet igéit; míg sok dunántuli kis városka versenyez mű-
izlés és pártolás tekintetében Pesttel. Ime Fürednek két színháza

Balatonvidéki képek : Füredi színház.

is van; mind kettő csinos, jó izlésű. Nyáron át látogatóinak buzgalma fenn tudja tartani színészetét, míg Pesten . . . szeretnék e felől igen keserű dolgokat írni, ha most épen olyan gyönyörűen nem ragyogna a hold a Balaton felett, hogy kiveri a fejemből az egész szomorú történetet az egyszeri emberről, a kit addig gyógyítottak, a míg belehalt, majd máskor elmondom.

(Folytatása következik.)

Kőszeg.

Szigetvárt Zrinyi, Kőszegét Jurisics Miklós tette nevezetessé mindörökre. A törökök nagy Szulejman császára, hódítólag Magyarországra lépve, éles pillanatával azonnal belátta, hogy itt, valamint továbbra nyugat felé is csak Bécs eltörlésével alapíthatja meg szilárdan hatalmát. 1532-ben másodszor indult ellene 300 ezernyi sereggel s 300 ágyúval. Semmit sem kételkedvén, hogy valamint Isten egy az égben, úgy császár is csak egy van a földön. De másként volt az megírva oda fent. Szulejman ezuttal Bécsset nem is látta! különben azt bizonyosan a földdel teszi egyenlővé s nem hagy követ kövön megmaradni. És hogy ezt nem teljesítette, az Jurisics Miklósnak és Kőszegnek nagy érdeme.

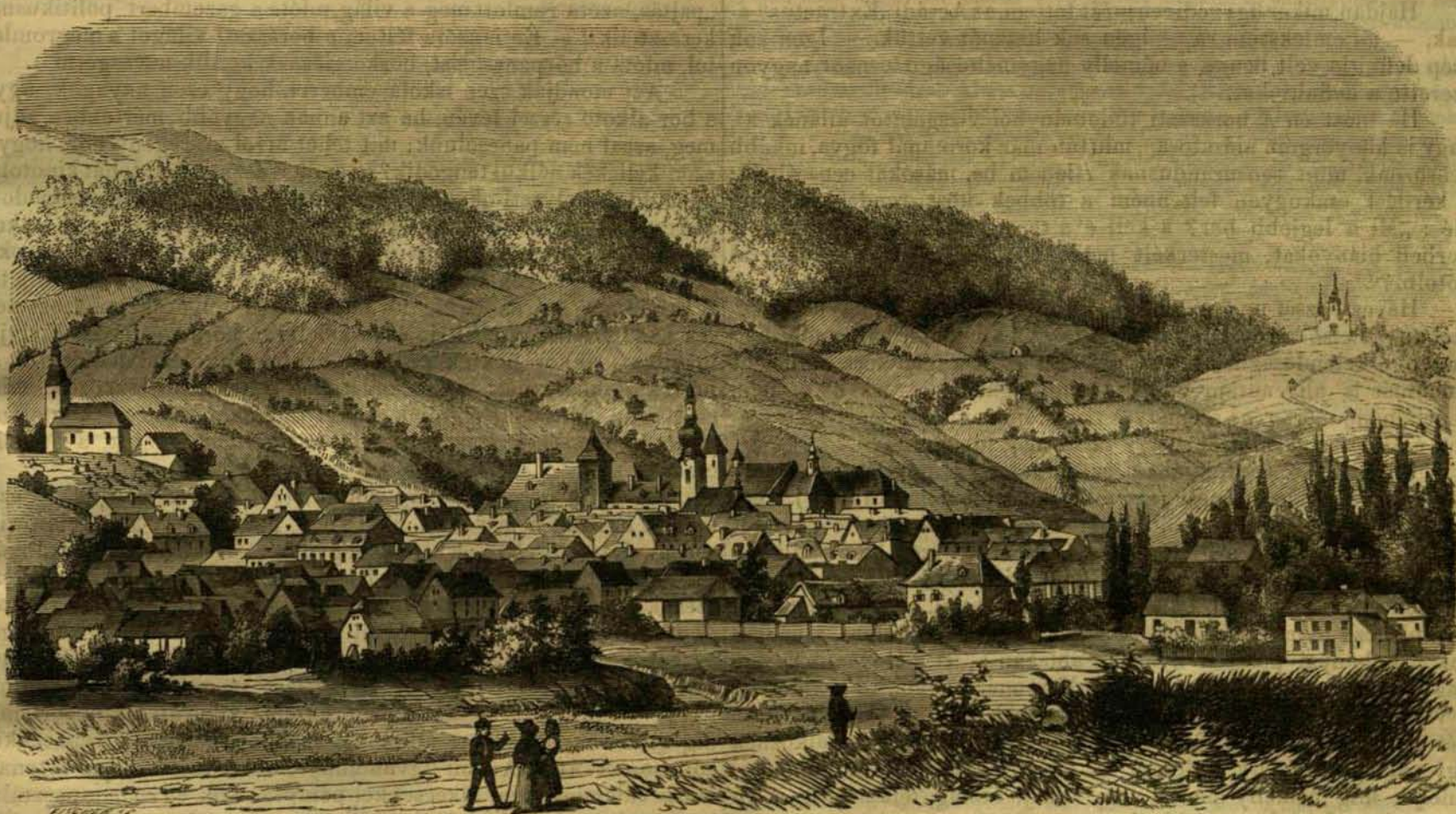
sága ki levén elégitve, három heti megszállás után elvonult a város alól.

Mig Jurisics és Kőszeg polgárai illy hősileg fölállóznak magukat s csaknem mindegyig elvérzettek, addig I. Ferdinánd király időt nyert Bécs megvédésére annyi erőt vonni össze, hogy Szulejman hozzá sem fogott az ostromhoz és mivel a keresztyén had a sikon nem akart vele megmérkőzni, Stájer-, Horvát- és Tórországot pusztítva tért vissza országába.

Ez alkalommal szerzett nagy érdemei elismerésül I. Ferdinánd király a város lakosait az egész ország területén minden száraz és vízi vám alól fölmentette.

Kétségkívül az 1532-iki év legfényesebb pont e város történetében, mindazáltal nem egyedüli.

Hogy mikor kezdték e várost építeni, bizonytalan; honszerző őseink azonban már itt találták. Királyainknak nyugat felől lefolyt hadakozásaiban többször részt vett s mindig hősileg e város is. I. Károly és I. Lajos király idejében és általában Velence virágzásának korszakában fontos kereskedést üzött, azon nagy forgalmu kereskedési utba esvén, melly Velenczétől Szombathelyen, Kőszegen, Sopronon, Nagyszombaton stb. át Lengyelországba és tovább

K ő s z e g .

A hős Jurisics Miklós a csekély erősségű Kőszegben megállította diadalmenetét, melly alatt már 16 vár tette kulcsát lábaihoz. Julius 3-án érkezett Kőszeg alá. Az egész városban és várban 1000 férfi, 1800 asszony és 2000 gyermek volt. Jurisics e csekély erővel 25 nap alatt 18 véres rohamot vert vissza. Ibrahim nagyvezir ígérte, hogy birtokában hagyja a várat, ha 2000 aranyat fizet. Jurisics azt válaszolá, hogy a vár nem az övé, 2000 aranya pedig nincs. Még egy dühös rohanást intézett tehát a vár ellen. De alig kezdődött a viadal, midőn a bentlevők kicsinye nagyja egyszerre olly egetverő riadásra fakadt, hogy a falra mászó törökök visszapotyogtak ijedtökben, az egész rohanó csapat rendetlen futásnak iramodott s kettőt már a falormon lobogó zászlók közül is a várbeliéknak hagytak — martalékul.

Pár óra mulva hős Jurisics sértetlenségéről biztosítva, az ozmán táborba hivatott — és el is ment, mert a folytonos ágyuzás s ostrom által a vár falai és az őrség már egy órai ostromot sem állhatott volna ki. Ibrahim tisztelettel fogadá a hőst s kijelenté, hogy több ostromot nem tétet, ha Jurisics megengedi, hogy a falakra egy török zászló tüzessék. A hős ezt nem ellenzé s az ozmán, hiu-

fölfelé irányult. 1336-ban I. Károly meghagyá a lakosoknak, hogy a várost sánczokkal és árkokkal vegyék körül, s ezért hosszabb időre fölmenté őket minden adó alól; I. Lajos király pedig 10 évre a vásári adót engedé el, hogy abból a várost fallal kerítsék be.

Ez időben borkereskedése vetélkedett a soproniak és pozsonyakéval s szerencséje és emelkedő gazdagsága annyira felkölté ezek irigységét, féltékenységét, hogy megtilták a kőszegieknak városukon át bort szállítani. Az e miatt támadt pert I. Károly király a kőszegieknak kedvezőleg intézte el. 1348-ban I. Lajos király pedig kizárólagos jogot adott vidéke boraival kereskedést üzni a szomszéd német tartományba. 1385-ben még Mária királyné életében Zsigmondtól kiváltságot nyert a kamarai adó alól és a saját szükségére felhasználandó deszka, fa stb. szállításának vámjától. 1402-ben azonban vetélytársa Sopron, áru-megállító jogot nyert, Kőszeg igen érezhető s messzire beható hátrányára. — III. Fridrik német császár elfoglalta, de Mátyás király roham által visszavette, melly alkalommal falai sokat szenvedvén, a király a várost 5 évre minden adótól fölmentette. A 17-ik századtól kezdve nagy mennyiségű posztó készült e városban s már akkor állt itt egy

posztógyár, de nem sokáig. 1621-ben Bethlen, 1705-ben Rákóczy hadai ostromolták; 1649-ben lett királyi várossá. 1777-ben, november 29-én, 200 ház égett le a hercegi várral, s gr. Sigraynak 30,000 kötetnyi könyvtárával. 1809-ben, május 30-tól nov. 20-ig, francia seregek tanyáztak itt.

Köszeg, németül Güns, királyi város Vas megyében, Sopron megye szélén, igen kies vidéken. Mintegy 7000-nyi lakossága, többnyire német; vallásra nézve pedig $\frac{2}{3}$ részben katolikus, $\frac{1}{3}$ részben ágostai. Nevezetesebb épületei az igen régi kath. templom, a jezsuiták volt szentegyháza és kollegiuma, mellyet most a sz. Benedek-szerzetesek birnak; a város végén herceg Eszterházy vára; az ágostaiak anyatemploma. Van gymnasiuma, nőnevelő-intézete, árvaháza, kórházai, takarékpénztára stb. Az iparüzök közt tulnyomó számmal birnak a posztósok. A köszegi köedény ismeretes. A részvények útján épített nagy posztógyár megszünteté működését. Ot országutnak központján fekvén a város, élénk kereskedést folytat. Egyébiránt a lakosok a szőlőmívelést és gyümölcsstermesztést is nagy szorgalommal üzik s a köszegi fehér bor, baraczk és gesztenye messze földre ismeretes.

A legjobb bor.

Hajdan, mikor ügyvédicensurát tettem, az Acsádi „Extractus“-ának, — jól emlékszem rá — igen sok hasznát vettük. — Igen sok szép definitió volt benne, s némelly nagyméltóságú censor nagyon szerette a definitiókat.

Ha most én a borászati tudományból vizsgálatot állanék ki, vagy is könyörgöm alázatosan, miután már koromnál fogva, inkább censornak, mint censurandusnak illeném be, másokat censeálnék; e kérdést csakugyan feltenném a többek közt rendesen ifjaim elé: „Mi a legjobb bor? s kell-e a természet által megtagadott borbéli hiányokat, mesterkéltnél módokon, szeszszel és cukorral pótolni?“

Havas József ur ő nagysága, külföldi utazásának egyik szakaszában, az első kérdést így definiálta „az a legjobb bor, melly legnagyobb kelendőségnek örvend.“ — Én ezért a feleletért, sufficiens calculust is alig adtam volna ő nagyságának, s csak azért nem rejciálnám, mert régi, személyes tisztelője vagyok s mert igen szereti a szőlészetet mint én; vagy talán még jobban.

Plátó egyszer iskolájában, az embert így definiálta: „Homo est animal inplume bipes“ (az ember kétlábu tollatlan állat). Meghallván ezt a furfangos eszü Diogenes, egy megkoppasztott tyukot elevenen beeresztett a Plátó iskolájába, ezt kiáltván be az ablakon „Ecce hominem Platonis!“ (itt a Plátó embere). — Én pedig nem Diogenesi insolentiával, hanem egész tisztelettel, ezennel felteszek egy palaczk nyiregyházi bort az ő nagysága uriasztalára, s bekiáltok a kőbányai pompás nyárilak ablakán: „itt a Havas József ő nagysága szerinti legjobb bor.“ — Mert már nagyobb kelendősége a világon alig ha van bornak, mint ennek, mellyből három iteze két garas, az is váltóban, s ritkán van reá eset, hogy találkoznék egy pár hordó, melly születése esztendejét csak néhány nappal is tulélje; míg némelly ménesi vagy tokaji átalag, félszázadig is elhever, bemohosodva a föld alatt, nem látva, s nem keresve senkitől.

Az én definitióm szerint „Legjobb bor az, mellyet minden gyári fogások hozzájárulta nélkül, maga a természet, az emberi finnyás inyhez mért kiszámítással, a vegytan által kijelölt boralakító részekkel legdusabban fölruházott. — Mint ilyen, azért van a tokaji bor, a világ első borának elismerve. — A nyiri borbán is van szesz, van cukor, csak hogy kevesebb mint a tokajiban, borsav és víz is van benne, csak hogy száz annyi mint a tokajiban. De azért a nyiri bor is, bor a maga talpán és helyén; a borok királya, a tokaji, nem akar vértagadás bünébe esni, elismeri őt távol rokonának, körül-belől olyan formán, mint a hatalmas muszka czár, a montenegrói vladikát, uralkodó társának, mind addig, míg páva tollal piperézett szajkó módjára, el nem vesztetik vele természetes tisztaságát s eredetiségét, s nem akarnak szesz és cukor vegyítéssel belőle erővel azt alkotni, mire ő, a természettől, a gyárosok legnagyobb mesterétől, fogantatásától fogva hivatva nem volt; mert mi az ő hivatása? nem fényleni a borok közt; hanem a nyári forró hat hónap alatt, az alföldi rosz kutvizek helyét, olcsó áron pótolni.

Most már fölteszem a második kérdést, „Lehet-e, s szabad-e,

borpancsolás bünébe való esés vádja nélkül valakinek, a természettől megtagadott kellék hiányokat, egyik vagy másik borbán, mesterséges ingredientiaik hozzáadásával pótolgatni?“ — Én nyiltan kimondom: hogy nem szabad. — Mert azután az olly lap, mint a „*Borászati Lapok*“, melly 5-ik számának, 35-ik oldalán ezt mondja: „De azért a természet sem maradhat a régi more patrio rendszerénél. A mostani igények s kivált a fejlődő viszonyok már többet kívánnak. Ha azt akarjuk, hogy az angol vegye meg borunkat, s ha ő csak úgy veszi meg, s úgy fizet érte jó drágán, ha azt megszeszesítjük, már akkor hiába minden okoskodás, pénzért és saját hasznunkért, meg kell azt szeszszelíteni.“ — jogosan foghat-e a sopronyi szeszszel, cukorral, konyakkal s malozsával manipuláló gyárosok ellen sorompókba lépni? — Hiszen őket azt fogják felelni: mi se tesszünk egyebet, csak a mit ti javasoltok, szeszszeljük, édesítjük a bort, pedig ez a ti iskolátok. Igaz, hogy ők még egy pár lépéssel tovább mennek; mert alávaló szemtelenséggel még azt is rá írják „valódi tokaji, valódi ménesi.“

Korunknak valóságos maníája, ez a borszeszeszés és cukrozás, s még a borászati téren működő legnagyobb celebritásainkat is megkapta. Minden pirulás és tartózkodás nélkül világ hallatára mondják, állítsunk szeszgyárakat, répaczukor-gyárakat s ezekkel kezeljük borainkat. — Egy jó barátom azt mondta egyszer nekem „pajtás, azóta romlott meg a világ, mióta a gazembert politikusnak keresztelik.“ — Én is azóta féltem a borászati világot a megromlástól, mióta a borpancsolást, borkezelésnek kezdik nevezgetni.

Azt mondják ezen iskola emberei, hogy ezen anyagok, ugyis a bor alkotó részei levén, ha azt annak nagyobb mértékben adjuk meg, azzal nem pancsolunk; mit tehet arról a szegény bor, hogy ő ezen kellékek nélkül tengődik? az emberi észnek kell tehát kipotolni, mit föld és helyzeti okoknál fogva a természet tőle megtagadott. Furcsa kis okoskodás! — Örüljetez ti kifestett arcú s berakott hamis fogakkal kevélykedő menyecskék! — Örüljetez ti parókás kopasz agglegények s arszlánok, ott a váczi utcán! — Örüljetez ti krinolinok, száraz hering forma termetű hugocskáim, most nektek kezd állani a világ! Ha ezen keletkező borászati elvek kivívják magukat, akkor nektek se lehet okotok titkolózni hamisított álpotékaikkal; mert hiszen nálatok is a használt eszközök, mind csak azon hiányokat pótolják, miket tőletek a természet jogtalanul elrabolt, s miknek igazság szerint ott kellene lenniök, a hol nincsenek.

De hát a szegény tokaji bor mi tévő legyen azután? ő ezen tannak hasznát nem veheti, neki szesz, neki cukor nem hiányzik? sőt mindezen törekvések kisebb nagyobb mértékben, az ő hátrányára történnek. Mert ki tudja? idővel, addig fogják ezen tan emberei szeszszelni és cukrozni a böszörményi és debreczeni Sesta kerti bort, hogy mindegyikből jóféle tokaji bor válik. — Nem! nem! míg a 17 éves, virító piros örezájú, karesu dereku szép leányt, többre nézi a világ, a Princzessin Wasserrel kétszer megöblöngtetett dominánál: — addig a természet szüizes kezéből kikerült tiszta bort, mindig ki merem versenyre állítani, a megpálinkázott és répaczukrozott borocskával. Ártani ugyan annyit a mennyit mégis ártanak! mert valamint azon álkecsékkel pompázó nők, egypár tapasztalatlan gyerkőcöt, izlés dolgában félre vezethetnek, ugv ezen mesterkélve javított borok is, sok hozzá nem értőnek valódi helyett árulathatják magokat.

Az alchymisták egyszer bikfa taplóból, vagy miből? aranyat akartak készíteni. A vegytan szabályai szerint a gyémánt alkatrészeit is előállítják (ha igaz?) holt széngözből vagy miből? Én azért sem Kalifornia aranybányáit nem féltem, sem az angol királynőn nem busulok, hogy tojás nagyságú gyémántját utánozni fogják, s milliókra menő értékét egyszer csak néhány garasra devalválják.

Igen, de azt mondják, hogy ne okoskodjunk, mert a kereskedés illyet kíván, s csak szesz által egyformásított bort követel, és fogad el piaczaín, s különösen pedig az angol, csak illy pálinkás borokért ad pénzt, még pedig igen sok pénzt. Az igaz, hogy ezek az angolok menydörgös különcz emberek, egyik Pasztrana Juliát akarta elvenni; a másik agyonlötötte magát, mert meguntta, hogy minden nap le kellett vetkezni, és másnap felöltözni; a harmadik, negyedik s ki tudná mind azon különczködések elszámolni, a mennyit már én éltében rólok hallottam, de már azt még se bírom felölök elhinni, hgyy ők a pálinkás bort jobban szeretik, mint a természetes tiszta bort. Mert hogy valaki a pálinkát magában jobban szereti, és iszsa, mint a bort, ezt a szomorú mindennapi példákól láthat-

jük, de hogy a kettőt együve vegyítve így az a derék nemzet, nem fér a fejembe. Én legalább a múlt évi juniusi országos terménykiállításakor a köztelki lakomán láttam, hogy a természetes tokaji, ménesi, egri, somlai stb. borokat, minden undorodás nélkül, az a 12 angol gépész úgy megitta, hogy még a fejk is szédelgett bele. Ezek tehát vagy nem tősgyökeres angolok voltak, vagy legalább nem a szeszestített bort ivó angol ivadék gyermekeihez tartoztak.

Egyébiránt jól van, — de gustis non dispis — ha csakugyan úgy kívánja a gazdag angol föld lakóinak nagy része, én nem bánom, legyen tehát, hadd folyjon a divatos borkezelés szeszszel és cukorral, úgy is mióta gyárilag készül már csaknem minden dolog, azóta változott a világ izlése is; csak arra figyelmeztetem egész tisztelettel ezen új iskola híveit, hogy a természetői becsület sértetlen szabályai alatt ők is alatta állván, megszesezett boros hordókra araszos nagy betűkkel pontosan felírják: „Angolnak készült szeszestített bor,“ s ne burkolják azt a „természetes bor“ tiszta nevének köpenyegé alá. S valahányszor e tanból leczkéket fognak tartani iskolájokban, minket tokajiakat s a testvér ménesieket — de lesznek hiszem több borvidékek is, kik velünk tartanak — a hallgatóterem falai közlő zárjanak ki, mert ezen tanok nekünk csak árt-hatnának, s ha valahogy eltanulnók, csak boraink világhírét veszélyeztetnék. *)

Mezősy László.

A mérgezések és ellenszerel.

(Folytatás.)

7. A bürök különböző fajai:

a) *A nagy vagy bűdös bürök* (Conium Maculatum, L. Gefleckter Schierling), uton, utfélen terem, szemét dombokon igen buján tenyészik, mindenki által ismeretes, kellemetlen bódítószagú, csipős, mérges növény; mely már kis mértékben bevéve is fájdalmat, a torokhan égetést, s a nyelv szervezetben ingerültséget, továbbá hányást s hasmenést okoz; nagyobb mértékben pedig az agyat támadja meg és az érző idegeket, mely által szédelgést, főfájást okoz, s a szem tekecsét kitágítja. Az arcz megvörösödik, felduzzad, mint szintén felduzzad a nyelv is, és érzéketlenné válik, általános bódultsági jelek jönnek elő, az érverés nem ritkán meglátszik. Ezekon kívül dühösségi rohamok, rángások, félelem s lélekzési fennakadások jöhetnek létre, melyeket leggyakrabban a halál szokott befejezni. A mint irva van; ezen halálos mérgező növény nedvének ivására — melyet hihetőleg még mákonynyal (Opium) keverték össze — itélék rövidlátó s rozszakaratu bírái a görögök legbölcsebbikét Socratest. A nagy bürökből iszonyu mérges, folyó állományu mérget lehet kiválasztani, melyből ha állatok nyitott visszerébe csak keveset vegyitünk is: ezáltal azok tüstént szörnyet halnak. Az idegrendszert s különösen a gerincez agyat támadja meg e mérge.

b) *A vísi bürök vagy gyilkos csomorika* (Cicuta virosa, L. Wasser-Schierling), minden hazai mérges növényeink legmérgeesebbike, mocsároknak, árkokban s folyók partjain terem. Legnagyobb ereje vastag, belül üres, vagyis hézagos izekre osztott fehér gyökerében rejlik, mely ha megmetszik, tejszerű, majd halvány sárga, később sáfrány színűbe átmenő, égető ízű, orrtekerő nedvet bocsát magából. Azon szerencsétleneket, kik ezen gyökeret vagy tudatlanság- vagy vigyázatlanságból a petreselyem igen hasonló gyökerével felcserélve megesszik — ha korán nem érkezik számukra segély — a leggyorsabb idő alatt s iszonyu kínok közt szokta kivégezni; mert a gyomorba vitetve iszonyu hőséget, fájdalmakat s kielégíthetlen szomjúságot, gyomor-gyuladást, csuklást, görcsöket, szédülést, ittassághoz hasonló szédelgést, rángásokat s végre halált okoz. Halál után a has iszonyu nagyságúra felpuffad, a gyuladásba jött bélrészek és gyomor, fenesedésbe mennek át, s ez okból összerágnak, az agy edényei vértől telülve duzzadtak.

c) *As ádás bürök vagy kutya-petreselyem* (Aethusa Cynapium, L. Hundspetersilie), mely különösen veszélyes azért, mivel leginkább a kertekben a hozzá igen hasonló petreselyem között szokott nőni. Különböztetésül következő ismertető jegyek szolgálnak: Az ádás bürök szára a petreselyeménél magasab, virága fehérebb, levelei fényesek, melyek ha kéz közt szédörzsöltetnek: kellemetlen fokhagymaszagot gerjesztenek, végül gyökereikben tejféle nedvük van. Szára és gyökere bevéve kábultást és örültséget okoz.

8. *A maszlagos nadragulya vagy farkas-cseresznye, mérges cseresznye* (Atropa Belladonna, L. Gemeines Tollkraut). Árnyas erdőkben terem, szára felnő 3—5 lábnyi magasra, ágas, fűféle. Levelei sötétzöldek, váltogatva állók, rövid kocsanak, tojásdadok. Virága harang idomu, kívülről zöldveres, szőrös. Virágozik július- és augusztusban. Bogyói cseresznye idomuak, levelek, előbb zöldek, majd veresek, s később fénylő feketék. Minden része mérges, gyökere azonban legmérgeesebb, bogyói ha érettek, csak nagyobb mennyiségben véve s akkor is csak kisebb mértékben mérgesek. Minden részeiben nyáron legnagyobb az erő, s így akkor legveszedelmesebb.

Levelei s gyökere izetlenek, majd kesernyős s kissé metsző izűek, a torokban inger és égést okoznak. Nedve, ha a szemmel érintkezésbe jő: annak látását (tudományos névvel látanak a szem feketéje, csillaga nevezetik) ki-

tágítja, mely esetben jellemző, hogy ha csak egyik szemet érte a nedv: a másik szem látása — pupilla — kitágulni nem fog. Ezen tünetemény a maszlagos nadragulya bel-bevételénél is elő áll, kivált ha kissé nagyobb mértékben vétették be, mikor is kegyetlen szomjúság, a torok iszonyu szárazsága, gyakran fájdalmas elgyengültség csatlakoznak hozzá. Ezen tünetek gyakran igen felfokoztatnak, majd teljes vakság áll be, majd szikrákat lát a szem, a fül csengeni kezd, mit főfájás, bódulás, ökröndözés, gyakran hányás követ. Az érverés gyors, a test melege növekszik, izzadás, nem ritkán skarlátszerű vöröses kütég mutatkozik, melyekhez még gyakori fájdalmas vizezés s többnyire tökéletes álomtalanság is járul. Ezen jelenségek csak nagyobbulnak akkor, ha a bevett adag még nagyobb volt, egész a tökéletes érzéketlenségig, mikor is mihamarább előáll a halál, néha a nélkül, hogy rángások mutatkoznának a betegen.

— Irják, hogy egy asszony egyszer egy lat maszlagos nadragulya-vonatot nyelt le, mely a gyógytárakban a növény kisajtott nedvéből ezelőtt lekvár sűrűségig szokott befőzetni, melytől a legmélyebb bódulásba esett, érzékenységet s mozgékonytélését teljesen elveszté, látái éktelenül kitágultak, arca megvörösült, mignem végre 26 órával később a mérgezés után meghalt. Nyelni mit se tudott, s ez okból hánytatót nem voltak képesek neki beadni, a csőrök (allövetek) testében benmaradtak.

9. *A maszlagos redősirom vagy csudafa* (Datura Stramonium L. Gemeiner Stechapfel) Ezt Amerikából hozzánk dísznövény gyanánt hozták volna át, most az egész földön el van terjedve; helységek körül, szemét dombokon, árokpárti hányásokon igen buján tenyészik. Virága tölcséres, fehér; gyümölcse tuskétek, minden része kábító szagú, mintha ez azért adatott volna neki, hogy már ezáltal tova riassza magától az embert; minden része mérges magvaiban talán legerősebb bódító ereje van, melyekben különben bizonyos zsíros és bódító erővel nem bíró olajat is tartalmaz.

Hatása a maszlagos redősiromnak a lényegesebben megegyezik a maszlagos nadragulyáéval. Általa ugyanazon égési jeleknek a torokban, s égető fájdalmak a nyelésnél, hányási ingerek s valóságos hányás, nem különben gyors érverés, szédelgés, érzéketlenség épen úgy a világosság hatása mint a tapintás iránt, továbbá bódulás, örültségi rohamok, nyugtalanság, kettős látás, a láta kitágulása állanak elő, mint a maszlagos nadragulya által, s e tünetek néha több napon át tartanak.

A rágó mérges növényekhez tartoznak a *gombák* mérges fajai is, melyek minthogy alakjukra nézve a többi mérges növényektől lényegesen különböznek: külön csapatba állítjuk össze őket.

1. *A légyölő galócza* (Agaricus Muscarius, L. Fliegenpilz oder Fliegen-schwamm). Kalapja tejeje piros, vagy borszinű, sárga vagy sárgás, fehér bibircsekkal tarkított, kerek, domboru 6 ujjnyi széles. Kalapja alsó része, mint szinte tönkje is (a gombák szára *tönknek* nevezetik) szép fehér. Az egész gomba magassága 5—6 ujjnyi, fenyvesekben terem, leginkább nyáron és őszszel, igen hamar megnő.

A légyölő galócza majdnem szag- és iznélküli, bevéve émelygést és hányást okoz, mit bódulás és örültség követ, s ha nincs orvosi segély: halál áll elő. — Schrader azt tartja, hogy méregtartalma veres színezetű állományában foglaltatik, melyet elbocsát: ha a gombát akár vízben, akár víztartalmu borszeszben áztatjuk.

Minthogy a galócza több faja ehető, szükség, hogy a mérgezt az ártatlantól meg tudjuk különböztetni, s ez okból jellemző az, hogy a légyölő galócza mind tönkje, mind kalapjának alsó része fehér, míg az ehető vagy vörös galócza rózsaszinű, vagy többé kevésbé barna. Légyölő nevét onnan vette, hogy tejeje áztatva legyek pusztítására használják.

2. *A gyilkos galócza* (Agaricus Necator. Mordschwamm.) Tönkje sima, hézagos, halvány. Kalapja 1—6 ujjnyi széles, ragadós, görbült karimájú, eleinte fehér, később sárga, azután barnás s végre vörös, közepe mélyen be van horpadva. Csipős tejnedvet tartalmaz, találtatik csoportosan is, magányosan is késő nyártól késő őszig. Különösen fenyveserdők nedves földét szereti.

3. *A pettyes galócza*. Kalapja 2—3 ujjnyi széles, emelkedett, barnás, kis fehér bibircsekkal sűrűn be van hintve, hoszu fehér hártái vannak. Hegyes erdőkben terem, tartós esőzések után nyár végétől ősz végeig szokott előbujni. Igen mérges.

4. *A hánytató galócza*. (Agaricus Emeticus. Täubling.) Kalapja többnyire vérvörös, gyakran kékes, sárgás vagy fehéres, 3—6 ujjnyi, széles tönkje rövid, vastag; az erdőkben gyakorta találtatik késő nyártól ősz végeig.

5. *A szömöröcsös galócza*. Kalapja különféle színű, majd fehér, majd sárga, majd zöldes; hártája az alsó részén fehér; tönkje 1—3 ujjnyi magas, tövével szömöröcsös, erdők gyepes és nedves helyein nyáron és őszszel nő.

6. *A szemtelen szömöröcsög*. (Phallus impudicus. Gichtschwamm.) Kalapja fehér, hegyen nyílt, teke idomu, felületén bűdös barnászöld nyálkával vonatik be; tönkje mintegy hat ujjnyi magas, átfurt; ezen leírás azonban csak akkor illik rája, ha tökéletesen ki van már fejlődve, mert addig míg gyenge: csak egy tojásához hasonló. — Erdőkben nő, nyáron s őszön át rothadt fagyókereken, s olly bűdösséget terjeszt maga körül, hogy mellőle mindenkit elriaszt.

7. *A sátán tinóru*. (Boletus luridus vel Satanas. Satanspilz.) Kalapja 6—8 ujjnyi széles, domboru, halványsárga; tönkje vastag, csaknem gumós, vörös reczés, vagy sávolt. Erdőkben terem. Veszedelmes mérge.

Im ezek a nálunk leggyakrabban előforduló gomba fajok. A mérgezési jelenségek, melyeket előhozunk, következők: Fájdalmak az altestben, hányás, szomjúság, szédelgés, rángások, kábultás, örültségi rohamok, miket 2—3 nap alatt halál követ.

*) Ha összefér a „Borászati Lapok“ elveivel, kéri e cikk átvételét a köslo.

— Nagy figyelmet érdemel az, mit most mondani akarunk: Egy francia vegyész — chemicus — kipuhította azt, hogy mitől van a gombák mérge sajátsága; s úgy találta, miszerint azt egy bennök foglaltató, vízben és eczetben könnyen oldadó mérge rész okozza; ez okból ajánlja, hogy a gombákat, mielőtt ételnek megkészítenők: áztassuk eczetben s főzessük ki vízben, ezáltal azok minden mérgeességüket elvesztvén, ártalmassá többé nem lehetnek.

A legelső tudományos magyar növénytan írója Diószegi Sámuel, ki mint hazafi felül áll minden dicséreten; mint pap s egyházférfi lelkes, mélytudományu, mint növénytudós nagy és ernyedetlen buzgalmu volt: *Orvosi füvészkönyve* 337-ik lapján így ír a gombák felől: „A galócza fajai többnyire mérgesek, kevés van köztök megehető. Itt a legjobb tanács az, hogy az ember semmi névvel nevezett gombát meg ne kóstoljon, ha csak azt jól nem ismeri, és nem tudja, hogy szoktak az emberek vele élni. Itt a vigyázatlanság vagy vakmerőség sokaknak életébe került már.“

(Folytatása következik.)

Székesfehérvári párbeszéd.

Székesfehérvár lakosai nagyrészt magyarok, kiknek, hogy tájszavakkal és szólásmódjokkal megismerkedhessünk, hallgassuk meg egy gazda és egy szolgát kereső legény közötti párbeszédet, melly így folyt:

Gazda: Szerencsés jó napot kívánok.

Gazda: Adjon Isten keének is.

Szolga: Szeretnék szógáni menni, mivel pedig azt hallottam, hogy ehé a háshó szóga köne, hát együttem beszegönni, mer hát eladtuk a földünket meg a szőlőnkét, aztán a mi még megmaradt, avva ides apám meg ides anyám is cetunnak bänni.

Gazda: Azt mimmeghissem (mind meghiszem), hanem hát kiné vól kee azelőtt?

Szolga: Most egy esztendő uta othun vótam, azelőtt meg Lakatos Istvánná szógátam, a kitű úgy hittak haza, mer az othunvalók nem győzték a dógot.

Gazda: Jó van; de hát mit kíván kee fé esztendőre?

Szolga: Száz nyóczwan forint sájt . . .

Gazda: Bolon gombát evett kee, hogy timent bessé, isszen az egyesztendőre is ölég.

Szolga: Jaj bolondu bessétem most, azt gondútam, hogy egész esztendőre, no de hát fé esztendőre kö kilenczven forint, meg eppár (egy pár) csizma.

Gazda: A pést nem bánom megadom, hanem csizmát nem adok, mer amugy is eczser (egyszer), másszor ehkis (egy kis) borraivalót kap, hun túlem, hun mástu.

Szolga: Nő nem bánom, hát megvan az aaku, mer ugy is tom, hogy ú nála a szógának jó megy a dóga — hanem hát mikor gyühetek heere (helyre)?

Gazda: Akár hónap; de csak maradgyon még othun, mer hónap pintek lesz, pedig akkor nem jó ám valamit ekezedni, aztán szombaton meg amugy is késő má, nem érdemes munkát kezdeni, hanem hefén bizonyossan eegyűj-jön ám.

Szolga: Minden bizonynya eegyűvök, mos má hát mehetek.

Gazda: Várgyon még ehkicsit, a foglalót mindgyár hozom, meg ehkis bort. Újön le addig, mer biz az ámunkat (álmunkat) ee nem hagyom ám vinni.

Szolga: Köszönöm szépen, nem fáradtam ee, meg eemehetek én bor nékü is, aztán minek is fásasztya magát miattam?

Gazda: Ej csak ne beszéjen annyit, tudom én, hogy azér még is csak iszik, aztán ha én kínálok. — (Ezt mondván elment borért, azután mintegy két percz múlva vissza jött, hozván magával a bort, mellyet miután a szolga megivott, a foglalót átvette és megköszönte, végre jojczokát mondott (azaz jó éjszakát) és haza felé indult.)

Közli Uralfy.

T Á R H Á Z.

Kakas Márton a színházban.

LXIX. Levél. „Magyarok Törökországban,“ népszinmű, dalokkal, táncokkal és ivással. Irta Vahot Imre.

Az én jól termett barátom Vahot Imre, legközelebbi vitájában Kovács Pállal azt az igen szép morált állítá fel „a ki az én darabomat dicséri, azét én is dicsérem; a ki az én munkámat gyalázza, — ha ross is; annak én is gyalászom a művét, — ha jó is.“ Ha már én most drámairó volnék, millyen szép hasznot huzhatnék ebből az erkölcsös nézetből, ma megdicsérem én Vahot barátom darabját, jövő héten kerülne az enyim a színpadra, azt megdicsérem ő, a nem lenne-e ez szép és érzékeny jelenet? Ámde fájdalom, hogy nem vagyok drámairó, hanem vagyok én is irigy kritikus, Vahot Imre fordítása szerint „a nemzet virágzó fáján rágódó kukac“ s e papmacska természet engemet is odavonz, a hol zöldet látok; — tehát lássuk azokat a magyarokat Törökországban.

Stambulban vagyunk, Törökország fővárosában, a hol az a szokás, hogy mikor valakinek fontos tanácskozni valója van, valami nagy titok, akkor kimegy a piac közepére s ott kezd el lármázni. Így tesznek a Stambulba menekült magyarok is, a kik nagy lármát csapnak a miatt, hogy őket millyen rossz kosztal és kvártélylyal látja el a török szultán, meg az öltözetükről sem gondoskodik s e miatt petitiót szándékoznak benyújtani ő felségéhez. A sok török között, a kik ezt a planumot hallják, ott van Ibrahim basa is, ki a nemes koplalók háta mögött bizton végig hallgatja, hogy szidják azok őt, mint a ki félredugja azt a pénzt, a mit a kegyelmes szultán a magyar urak etetésére és itatására kiszolgált. Erre előlép Ibrahim basa s eleinte czáfolatokba kezd ereszkedni, de miután a magyar urak megbizonyítják előtte, hogy ők csakugyan ehetnének és ihatnának, kinézi magának közülök azt, a melyiknek legnagyobb szája és legnagyobb hasa van, u. m. Török Menyhért urat s azt mondja neki alattomban, hogy hiszen pajtás, gyere hozzám, adok én neked enni is, inni is, de a többit ne kívánd, hogy hizlaljam. Ez a derék törökországi magyar rögtön rá is áll az ajánlatra s mindjárt lebeszéli társait, hogy ne adják be a szultánnak a folyamodást Ibrahim ellen; de biz azok nem hallgatnak rá, hanem csak beadják, mikor éppen arra megy, s a szultán rögtön választ is ad nekik rá és fejenkint mindeniknek egy petákot; arra a magyarok Törökországban nagyon örülnek s a függöny legördül. Ennek a felvonásnak a czime volt, a szultán diszmenete. A nagylelkű szultánt megéljenezték.

Ibrahim basa pedig nem csupán azért akarja Török uramat házához fogadni, hogy annak nagy hasát még nagyobbá nevelje, hanem különösen azért, mert Török uramnak van egy tisztességes hitvestársa, a kire nagy foga van a basának. Oh mert ezek a basák, ezek a basák! gonosz emberek mind. Aztán van ennek a basának sok szép asszonya is, a mit ugy hínak, hogy hárem; egy közülök a második felvonás elején beszél is valamit, a mire a basa azt mondja, hogy igazat mondott, de a miből mi egy szót sem értetünk. Nem kevesebbet akar pedig Ibrahim basa, mint Török uramat valóságos törökké tenni. Török uramat eleinte meglepi ez az ajánlat: hisz ő kitűnő ember volt Magyarországon, negyven faluja és vára volt, a magyar seregeknél vezéri hivatalt viselt, hogy legyen hát törökké? Ibrahim basa azzal vigasztalja, hogy hiszen ő is magyar volt eleinte, hanem csak azután lett török; miért ne tenné azt az ember, ha hasznát látja? Nagyobb scrupulusa

ennél Török uramnak az, hogy de nem szabad a muzulmánok bort inni. E felől is megnyugtatta Ibrahim, hoztván neki jó bort s megmutatván példával, hogy azt Törökországban is meg tudják inni. Végezetül berendeli a feleségeit s tánczot járat velük Török uram előtt; azt mondván, hogy neki is lesz majd annyi felesége, ha áttér a prófétához. Török nem állhat tovább ellent; enni, inni, szép asszonyt látni; ez bizony dicső vallás; azonnal felcsap töröknek s azzal tántorog haza, hogy a feleségét, gyerekét is mind törökké tegye. —

Ezzel Török uram konyhájába lépünk; egy kis pesztonka ott főzi az ebédet egy tál spiritus mellett; nem tudom mi lehetett abban a kis bögrében? Majd meg bejön egy huszárgyerek, a ki nem hagy békét a szolgálonak, csókolgatja, csiklandozza, a mi hát keresztényen szokás. Ebben is feltámad a honvágy érzete; s itt a szerző igazán költői ecsettel rajzolja a szép honserelem titkos fájdalmait, „oh kolozvári disznóhusos töltött káposzta! oh debreczeni foghagymás kolbász! oh kecskeméti paprikás bográcsos hus! oh töpörtyüs piritott tarhonya! oh fölséges mádi bor! jöjjön el a te országod! oh édes magyar hazám!“ — Lehet-e már ennél szebb allegóriákban festeni a honvágyat? Találhat-e költő a honserelem indokolására magasabb eszméket, mint disznóhúst és tarhonyát? Végre ollyan jó kedve támad a busongó párnak, hogy dalolnak is s még éppen csak tánczolni kellene nekik, azonban éppen jön Törökne nagyasszonyom s a huszárnak ugrani kell, a szolgálonak meg látni az ebéd után. Törökne nagyasszony derék asszony, az ember azt hinné róla, hogy azért jött a konyhába, hogy az urának majd palacsintát fog sütni; csatlakozunk azonban a nagyasszony karakterében, mert ennek az a gyászos szokása van, hogy a konyhába nem főzni, hanem dictiókat tartani jár. A mig ő ott vezérezkelt szaval a honseretetről és keresztényi hitről, érkezik a konyhába egy másik derék törökországi magyar, Szirmay uram; a ki csak azért tért be egy szóra, hogy nem volna-e kedve Törökne asszonyomnak az ő szerelmét viszonzni, ha nem adná-e oda a szívet ad usum? csak egy kicsit; rövid időre — hiszen majd visszahozná. Mint látjuk, az is derék becsületes ember. Törökne nagyasszony ugyan mondja neki, hogy ő az urát ki nem állhatja; de mégis ezuttal viszonszerellemmel nem szolgálhat; egy az, hogy a női erény, más meg az, hogy ebéd ideje van, és még a rántás sincs megcsinálva. A mint hogy valóssággal még a tűz is elaludt, a szolgáló is elment; s a mint Török uram haza jön, hát nincs készen az ebéd. És ez fatális dolog: Török uram éhes; a „Komló“ messze van, otthon nincs ebéd, szegény ember mit csinálhat ilyenkor egyebet, mint hogy törökké legyen, mert enni csak kell. Ezalatt többen is jönnek magyarok Törökországból, azok is mind éhesek és szomjasok. Török uram azt mondja nekik, hogy legyenek ők is törökök; s ezek a derék becsületes hazafiak már-már kezdet adnak rá; a midőn fölébred a nagyasszonyban a nemes ellenmondási vágy; eléjük terjeszti az ingadozóknak, hogy millyen szörnyűség várna rájuk, ha törökök lennének! a másvilágon ez meg amaz lesz; ezen a világon pedig elvágják mindeniknek az üstökét. Erre aztán megijednek a derék urak s nem vetik magukat alá a félelmes operatiónak; de Török uram bizony megcselekszi; ő elfut közülök; a kis fiát is ellopja; a többiek, a helyett, hogy utána futnának, letérdepelnek és imádkoznak: „oh pörkölt hus, oh töltött káposzta,“ s neveztetik ezen felvonás a keresztényi erénynek. Keresztényi erény tudniillik, a szolgálókat csókolgatni, ebédet nem főzni, a férjre panaszkodni, a más feleségét tántoritgatni, és különösen a töltött káposztát imádni.

Török uram azonban kiállja szerencsésen a törökösítést s a következő felvonásban már levágott hajjal jelenik meg Ibrahim basánál, s aztán megint *con amore* isznak. Általában mihelyt egy kis lélektani mozdulatra van szükség, rögtön kész az ital. Isznak erősen; később azután megint isznak, és mikor már nagyon sokat ittak, akkor el kezdenek inni. Ez alatt Ibrahim basa inasai azt a tréfát követik el Török urammal, hogy bársony vánkösökön eléje hoznak egy pecsétes iratot, mintha azt a szultán küldte volna, kinevezvén őt abban Belgrád parancsnokának, meg egy nagy aranyos kulcsot, mintha az Belgrád várkulosa volna, a hol tudniillik nincs házmester, hanem minden parancsnok külön kapukulcsot kap a szultántól, hogy ha éjszaka elkésik a korcsmában, kinyithassa maga az ajtót. Ibrahim basa azonban megvallja a publikumnak, hogy az tulajdonképp az ő pinceszke. És Török uram, *hajdan a tizenhetedik századbéli mévelt Magyarország első főurainak egyike, negyven falu birtokosa, a vallásháborúk vesére*, mind azt szépen elhiszi, és azután megint iszik. A sok ivás által nem lesz ugyan belőle belgrádi basa, hanem lesz belőle részeg ember, a kivel utoljára Ibrahim basa az opiumot is megitatja s azzal buzdítja, hogy már most az ő neve *Szauffer* basa. Nem méreg ez, a mit most iszom? kérdezi Szauffer basa. De bizony méreg, felel Ibrahim, hanem azért csak igyád basi, ne félj semmit. És megiszza azt is Szauffer maga; s elkezd tőle rögtön szörnyen bukdácsolni, hánykolódni, vágja magát hanyatt és hasra, a mi rettenetes mulatságos látvány. Utoljára ez a disz... — akarám mondani: ez a derék magyar nemes ur Törökönban, azt a szerény ohajtását fejezi ki, hogy már most hát hol vannak az asszonyok? Lesz az is mindjárt Szauffer, hanem elébb nézd meg azt a tableaut, a mit ott a hátad mögött csinálnak, azt neked kell itt most mindjárt álmódnod görög tüzzel, és aszalt menykővel vegyest; mikor annak vége, akkor előjönnek a bájos odaliszkák, körülánczolják Török Szauffer uramat, a ki magán kívül jön annyi túllanglé láttára, közéjük rohan, s velük együtt eltakarodik a díván függönyei mögé. Ez olly hatásos jelenet volt, hogy a szerzőt kihitták utána, de nem jelent meg; pedig ollyan szívesen hitták, hogy még füttyengettek is neki.

Ez alatt, míg a bimbasi a firhang mögött van, jön a felesége, kit koholt levéllel csalt oda Ibrahim basi, s most ez a derék vezér ugyancsak alkuszik ám vele, hogy nem cserélnének-e pipát? de az asszony csak a fiát követeli. Ibrahim nem boldogulván szép szóval, nem mer a nagyasszonyhoz nyulni, mert fél a tiz körmétől, hanem becsukatja a pinczébe, s ki tudja, hogy még azt is nem tenné-e törökké, ha most egyszerre valamennyi törökországi magyar rá nem rohanna a házára. Azok ottan mindent rendbe hoznak, Ibrahimot elítélik, felakasztják. Törökne nagyasszonyt kiszabadítják. Szauffer basa szerencsére épen meghal akkorra az opiumtól, az özevgy hozzá mehet Szirmay uramhoz; a *keresztények diadalmaskodnak*, mint ezt a czédula is hirdeti s azután még valószínűleg elfoglalják Konstantinápolyt, kikiáltják a republikát s maig is ott uralkodnak rendén, csak hogy az irigy historicusok; ezek a „nemzetünk virágzó fáján ragódó hernyók“ még azt is eltitkolják előttünk.

Végre a publikum is mehet haza inni, vagy ha otthon nem kap, a korcsmába.

Tanulság e darabból az, hogy a törökök mind, szultánostól együtt együl egyig válogatott derék, becsületes emberek, hanem a mi ostoba, gézengúz és semmirekellő van közöttük, az mind a magyarokból került oda; a mi elég szép vigasztalás — a szegény törököknek.

Egyébirant annyit az irigységnek s a vele atyafias kritikának is meg kell vallani, hogy az egész munkán bizonyos sajátságos költői szellem vonul végig: — az emberek mindig isznak, és mikor nem isznak, akkor szomjuhozúak. — Válgék kedves egészségükre.

Végül felbuzdítva érzem magamat az ideai drámai jutalmazások dicső sorát egy kor és czélszerű jutalomkítüzésel kiegészíteni.

A pályakérdés ez: „Iratassék körülményesen és kimerítően okadatolt, példákkal is felvilágosított értekezés a felett, hogy miféle hibákkal és gyarlóságokkal kell elátni egy drámának, hogy azt a színházi drámaíró választmány előadásra el ne fogadja? Pályázhat mindenki, kivéve a drámaíró választmány tagjait, mert azok nem tudják. A pályadíj egy ingyenzártszék a „Magyarok Törökönban“ következő előadásaira. A pályaműveket kérjük *mentül később* beküldetni, hogy addig még a kinek valami rossz darabja van, hadd adja be.“

Kakas Márton.

Mindennap csak egy krajczárt!

A lapok egymás után közlik a legközelebbi történet égeéseket, mellyek közt legsúlyosabb a csapás, melly *Hajdu-Bössörményt* érte, hol *hatszáz* háznál több lett a lángok áldozata, s ezen *hatszáz* ház közül alig volt néhány biztosítva.

Mennyi nyomor, mennyi koldusbotra jutott családnyal s így volna-e ez, ha annak idejében nem sajnálták volna azon *nehány forintot*, melly által most kárpótolva lennének?

Az Isten ne adja, de még több helyet is érhet illy csapás, így legszen-
tebb kötelességei közé számíthatja mindenki, a ki befolyással bír a népre, oda hatni, hogy *általános meggyőződésé válgék azon hit, hogy ön maga és családja ellen vétezik az, ki nem biztosítja vagyonát.*

Lássuk a dolgot gyakorlatilag. — Mit érhet az, mit a legtöbb gazda a tüztől félthet? Körülbelül 400 ftot — s mit kell ezért fizetni? a legfőbb díjt véve, alig *hat forintot*, tehát naponként csak *egy krajczárt*.

S kérjük, nem képes-e a gazda naponként *egy krajczárt* félretenni; nem vétezik maga és családja ellen, ha elmulasztja e *krajczár félretételét*, midőn ezáltal biztosíthatja magát, hogy ha *háza leég, azonnal felépítteti más?*

Uraim, ne higgyék, hogy e sorok íróját hiu irkálási viszketeg izgatja, engem nem ez, hanem a nép, a néhány percz alatt koldusbotra jutható gazdák, családnyak érdeke vezérel, midőn e soraim által felhívom, s kérem a népre befolyással bíró honpolgárokat, hogy lelki szemek elé állítván a szomorú képet, mellyet egy leégett, elszegényedett emberektől hemzsegő falu nyujt, használjanak fel minden módot, hogy a tűz s jég elleni biztosítást igénybe vegye minden gazda.

A mi a jég elleni biztosítást illeti, most midőn ez épen idő szerinti, czélszerű lesz, sőt az illetők kötelesség körébe vág, figyelmeztetni a gazdákat, hogy e tekintetben is aránylag csekély díjért megvásárolhatják a biztosítást, hogy mindenesetre jóvedelemre számíthatnak földjeikből, s nem kénytelenek mindannyiszor, midőn egy szürke felhőt látnak, remegni, hogy a jég semmive teszi termésüket.

Nem lehet tagadni, sőt méltánylólag kell elismerni, hogy a legujabban e tekintetben sokat tettek s tesznek folyvást a lelkész s előjáró urak, de, mert a tűz ellen alig van a hazánkban levő épületek 8% biztosítva, a jég elleni biztosítás pedig, hasonlítva más országokhoz, alig vétetik igénybe, a lelkész, s előjáró urak számára még tág kör nyílik a biztosítási eszme melletti buzgó apostolkodás által hatni a közügy és hívek s laktársaik érdekében, minden alkalommal figyelmeztetni őket, miként arra nézve, hogy se a tüztől, se a jégtől ne kelljen rettegniök, nem kell más, mint hogy mindennap *csak egy krajczárt tegyenek félre.*

Irodalom és művészet.

+ (Petőfi Sándor) azon költeményeit, mellyeket eddig csak elszórva a lapokból ismerünk, mint halljuk, Emich Gusztáv önálló gyűjteményben végre csakugyan ki fogja adni. Valóban bámulatos, hogy ez mindekkoráig nem történt.

— Megjelent a „*Budapesti Szemle*“ VI-ik füzet, mellyel e vállalat II kötete befejeztetik. E füzet több czikk igen érdekes folytatásait hozza. Ilyen először is: „*Róma régi történeteinek hitelessége és eredete. III. Lukács Mórictól.*“ E terjedelmes czikk annyi komoly tanulmány és mély buvárlatról tesz tanuságot, s a melletty olly tiszta, világos és lelkes előadásu, hogy lehetlen részünkről is a hosszabb hallgatás után ismét előtérbe lépett tudós hazánkfiát legnagyobb örömmel nem üdvözölnünk. Legujabb művéről azt hisszük, hogy az nem csak a felvett tárgy felvilágosítására nézve felette tanulságos, de egyzersmind a legalkalmas eszköz, mindenkié a tudás és tudomány iránti szeretetet és lelkesedést felkeltetni. A czikk mind végig azon művészi erővel és kellemmel van írva, mellyet csak a tárgyszeretet és ismeret boldogító hatása képes előidézni. Ajánljuk komoly tanulmányul. — A füzet további czikkei: „*János király és a diplomacia III közl. Szalay Lászlótól.*“ — Legujabb utazások északi Afrikában. (Folyt.) *Hunfalvy J.* — A földbírtoki hitel, különösen a hitelintézetek. II közl. *Lónyay Menyhértől.* — Az „*Irodalmi Szemle*ben“ ezuttal is igen becses közlemények találunk. Ilyen p. „*Szabó Károly* alapossággal irt czikke, mellyben Büdinger osztrák történetében a magyar nemzetet illető ferde nézeteket s hamis állításokat visszautasítja; ilyen továbbá *Salomon F.* ismertetése Balzac francia regényíró felett stb. Befejezi e füzetet *Arany János*nak egy igen sikerült hemzfordítása; összehasonlításul közöltetvén párhuzamosan Goethe eredeti balladája is. — A szerkesztő jelenti, hogy teljes számu példányok még kaphatók. 10 füzet 10 pft, 5 füzet 6 pft. — A VII és VIII füzetek, egyes dolgozatok nagyobb terjedelme miatt, egyszerre fognak megjelenni. A jelen füzettel egy afrikai térkép is küldetik szét.

z Megjelent a *Sárospataki füzetek*, kiadják *Hegedűs László* és *Szeremley Gábor*, szerkeszti *Erdélyi János*. Tartalma: A magyar reformált egyházi énekestől, *Ioánka Sámuel*től; Rendszeres párhuzam, *Szalay István*tól; Az angol nevelési rendszerről, *Szeberényi Lajostól*; A protestans lelkész állása az egyházban, *Simon József*től; A mármaros ref. tanoda történeteinek vázlata, *Szilágyi István*tól; Magyar protestans egyháztörténeti kutfők: *Felelet Hunfalvy Pál* urnak, *Szeremley Gábortól*; Felvilágosítás és felelet, *Jakabfalvy András*tól. Gr. *Mikó Imre* levele a szerkesztőhöz. — E füzettel az első évi folyam bevégeződven, a második folyamra előfizetés hirdettetik egy évre postai küldéssel 6 pft. félévre 3 pft. egy év a postai szétküldés nélkül 5 pft. félévre 2 ft. 30 kr. Előfizetheti Sárospatakon a szerkesztőségnél, Pesten Ráth Mór könyvkereskedésében. E czéljának olly jelesül megfelelő vállalat további érdemlett pártolásáról legkevesebbé sem kételkedünk.

z Megjelent: *Népnevelési közlemények* a kath. egyház szellemében, szerkeszti s kiadja *Mészáros Imre*, alesperes és plebános, a f. m. esztergomi érseki hatóság jóváhagyásával IV és V füzet. B. Gyarmaton. Örömmel látjuk és ajánljuk az illetők figyelmébe e valóban hasznos vállalat ez újabb füzetét is, mellynek tartalma következő. Az engedelmisséget eszközölő módokról; Egy fontos tanóra; Az iskolai imádságokról; A leánynevelésről; Iskolai ügy az Árpádház alatt; A tanító személyisége, élete, foglalkozása; Egy iskolanap; Az ugynevezett számoló gépekről; Iskolázató társulat; A méhecske; Talány; Könyvismeretek.

— (Török János) Publicistái dolgozatai, mellyekről minap szólottunk, Ráth Mór bizományában jelentek meg s ugyanott 3 pfton kaphatók.

— Május közepén meg fog jelenni: „*Harkányi fürdő*“ (Baranyában), írta dr. *Boros Antal*, Ráth Mór bizományában.

+ (A *Matók Béla* által) 65 db. arannyal jutalmazott zeneművek első évi folyamának I füzet, megjelent. Tartalmát teszik: *Abrányi Kornél*, *Nagy József* és *Egressy Samu* jutalmazott, továbbá *Bartalás István*, *Abrányi Kornél* és *Kovács Endre* dicséretet nyert zeneszerzeményei. Ára 2 f. 30 kr. A tisztajóvedelem új jutalmak kitézésére fog fordíttatni.

+ (Vas Gereben „Egy alispán“) című regényes korrajzának első kötete megjelent. A második kötet is a napokban fogja elhagyni a sajtót.

** Boross Mihály kiadása mellett a jövő május hó végéig okvetlen meg fog jelenni: „Sümegevár“ rege a magyar előidőkből, két énekben; a kedves „Himfy“ versmodorában írta Balogh Alajos. Az öt ivre terjedő füzet előfizetési ára csinos kiállítással csak 20 pkr. Az előfizetések vagy szerzőhöz Sümege (19. sz. belváros) vagy Boross Mihály urhoz Pestre (mészáros-utca, Emmerlingház) bérmentve küldendők május végéig. A 10 előfizetőt gyűjtő egy tiszteletpéldányt, a 30-at gyűjtő pedig ezen fölül egy disz példányt fog kapni. Igen ohajtjuk, hogy a mű megfeleljen mindazon várakozásnak, melyet a tárgy szépsége és sokaknak a fiatal szerző tehetségébe helyezett bizalma felkölt.

+ (Vahot Imre) közelebb átvette lapjába azon cikket, melyet róla Váalkai Imre irt „Irodalmi daguerreotypek“ című munkájában, s azon helyet, hol szerzőt, mint jeles színműrt tünteti föl, megcsillagozván, szokatlan szerénységgel azt jegyzi meg, hogy: hátha Váalkai a „Magyarok Törökországban“ című új színművet látná, „az ám még a remék!“ Ez egyszer nem találta el a jellemző szót.

+ (Nemzeti múzeumunk) a napokban egy igen érdekes ritkasággal gazdagodott. Ugyanis egy kapnikbányai bányász egy fát döntetvén le, ennek tövében egy meglepő kinövészt talált, mely tökéletesen hasonlít a nyulhoz, s ennek minden tagja: négy lába, farka, szemei, hegyezett fülei jól ki vannak képződve. E ritkaságnak, mely már látható múzeumunkban, nyulformájára oly meglepő, hogy a kutyák bizonyára megugatnák.

+ (Windt Mór) a „Technikus csárdás“ tehetséges szerzőjétől a napokban két zenemű jelent meg. Egyiknek czime: „Lendvai-émiék“, Windt Kamilla k. a.-nak; a másik „Emma csárdás“, milly Batthyány Emma grófnőnek van ajánlva. Az első 50, a másik 40 p. krajcárért kapható Rózsavölgyinél.

z Megjelent legközelebb Treichlinger mű kereskedésében: „Főherczeg Ernő 48 sz. cs. kir. magyar gyalogezred Indulója, szerző Egressy Samu, ára 20 pkr.“ Továbbá: Nagyságos Náray Irma kisasszonynak ajánlva Irma-polka, szerző Justh József, ára 20 pkr.

+ (Munkácsy Flóra k. a.), május 8-án Pápára utazik, hogy ott néhány vendégszerepben föllépjen; mielőtt azonban körünkől távoznék, jutalom játéka is meg fog történni a „Tücsök“-ben, mely jövő hó 3-ra van kitűzve. Azon reményben vagyunk, hogy Munkácsy Flóra igen jó „tücsök“ lesz.

+ (Gyulai Ferencs), a legtehetségesebb vidéki színészek egyike, legközelebb vendégszerepelni fog nemzeti színpadunkon. Első föllépése a „Czigány“-ban mára, május 2-ra van kitűzve.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

** (A pesti kereskedelmi bank) elhatározta, hogy ezután forgatvány üzletét a realis hitelre is ki fogja terjeszteni és megfelelő biztosíték mellett kölcsönt is fogadni. Hir szerint e czélokra több százezeret fog fordítani, — mi igen örvendetes hir a pesti ház és földbirtokosokra nézve.

** (A temesvári kereskedelmi és iparkamra) e hó 10-én tartott ülésében egy realiskolának Temesvárott felállítására 10,000 frot határozott fordítani.

Közintézetek, egyletek.

** (A Magyar Tudós Társaság) e hó 26-án tartott ülésében Szalay László fáradhatlan történetbúvárunk egy új munkájának több helyét olvasá fel. Szerző czélja a Báthory István és Kristóf korszakára vonatkozó athnemáknak (a Porta és Erdély főnállott államviszonyokról szabályzólag intézkedő okleveleknek), valamint ezek kiadását megelőzőt vagy követett alkudozásokkal s általán a divánnal váltott egyéb levelekkel documentálását egy nagyobb kimerítő munkával megközelíteni. E végből fölkérte a t. társaságot, eszközölne ki fölhatalmazást, hogy a cs. kir. udvari s állami levéltár tárgyára vonatkozó okiratait átvizsgálhassa. A gyűlés készen nyilatkozott a szándék pártfogolására, az elnökség fogván a szükséges lépésekről gondoskodni. — Ezután a titoknok egy emlékiratot nyújtott be egy tudományos utazás ügyében őseink hátrahagyott maradvékai és rokonai fölkeresése végett. Ez emlékirat Gárpár János által van aláírva, kelt Budán. Megolvasás s véleményezés végett a történeti bizottság elé lön utasítva. Végül jelenté a titoknok, hogy az Akademia Évkönyve, mint határozva volt, ezentul egyes értekezések alakjában is ki lesz adva, s hogy már két értekezés ki is van nyomva.

z (A nemzeti múzeum) részére f. é. január 1-től martius 31-ig a részint ajándékozott, részint megvett tárgyak jegyzéke szerint a könyvtár 40. szám alatt jelentékenyül gazdagodott. Az adakozók közt van a bécsi cs. kir. tud. akademia, a bécsi birodalmi földtani intézet, az erdélyi gazdasági egylet, a budapesti zenede stb.; a nyomdák közül a kecskeméti 34, Heckenast pesti nyomdája 32, Horák esztergomi nyomdász 26, Herz János nyomdász 22 kötetettel s a budai cs. kir. egyetemi nyomda 12 csomag könyvvel. A régiség osztályt 17 adományzó gyarapította érdekes tárgyakkal, leginkább érmekkel. A képtár 6 érdekes darabbal gyarapodott, ezek közt van Martinuzzi biornok arcsképe. A növény-, ásvány- valamint az őslénytani osztály is érdekes példányokkal gazdagodott.

** (A birodalmi földtani intézet) igazgatósága Bécsben a m. miniszterium elé tervet terjesztett föl, mely szerint a közelebb Magyarország északi részének vagyis a Karpatok délioldali lejtőjének a morva, szileziai, gallicziai és bukovinai határoktól kezdve a Dunáig, a Tisza északi részéig és a Szamosig, geológiai felvétele fog munka alá kerülni.

z (A Tisza-csuttársaság) april 29-én Bécsben tartott közgyűlésében, hosszas vitatkozás után a nyiregyház-szigeti vonal nagy szavazattöbbséggel elfogadtatott. Az Aradig érő vonal még ez évben, a miskolci a jövő év első felében fog a közforgalomnak átadatni.

** (Az országos magyar kertészeti társulatnak) e hó 7-ig 313 bejelentett tagja volt; 21 alapító által 1260 ft. alaptőke, a 292 rendes tag után pedig évenkénti 876 ft. jövedelem van biztosítva.

** (A magyar erdőszegylet) elnökségének közleménye szerint kilátás van arra, hogy a magyarországi erdőszegylet államköltségen fog létrehozatni. (B. P. H.)

Jótekonyságok.

** Császár ő Felsége a losonci róm. kath. egyházi község számára templomai s iskolaépületeinek helyreállítása végett a vallási pénzalapból 800 pftot jóváhagyni méltóztatott.

** (A pesti jótekonny ögegylet) újabbán August Klára bárónő, Gerliczy János altábornagy, Gerliczy Erzsébet bárónő, Kiss, szül. Bernáthffy Ida bárónő, Lenhossék Szidónia assz. Mocsnyi Foen Julianna assz. és Szirmay Gyurky Johanna assz. szivességéből összesen 210 p. forint jótekonny adakozásban részesült.

Mi ujság?

+ (A nemzeti színházi igazgatóság) buzgó törekvése folyvást oda van irányozva, hogy a közönségnek, a pénztár állapotjához képest, minél több művészeti élvezet nyujtson. Ki a napi sajtót figyelemmel kísérte, nem lehetett észre nem vennie, hogy az igazgatóság, nemes hivatásához képest, újabb időkben is sokat tett a színházi ügy körül, mely intézkedések egy a közönség igényeinek kielégítésére, mint a pénztár gyarapítására voltak irányozva. Rövid idő alatt több világhírű művész lön fölléptetve színpadunkon, mi ha igen sok anyagi hasznot nem hajtott is, legalább vesztességgel nem járt; de szellemileg egy részről a színészek képzésére, más részt a közönség izlésének nemesítésére tagadhatlanul jótekonny befolyással volt. Az igazgatóság tekintetbe vévén azon körülményt, hogy énekesnőink szabadságideje alatt a közönség hosszabb ideig lenne kénytelen nélkülözni a dalmünnyujtotta élvezet; hogy e hiányt elhárítsa, gondoskodni fog jeles idegen művésznőknek a nemzeti színházba ez idő alatt leendő fölléptetéséről. Így lépéseket tön Charlton Demeur, a bécsi olasz opera lyrai énekesnője megnyerésére, ki Hollósy-Lné asszonyt lenne pótolandó szabadságideje alatt a lyrai operákban. Később, drámai énekesnők szabadság ideje alatt, drámai énekesnő vendégszerepeltetéséről is fog gondoskodni. De legközelebb érdekel bennünket az, hogy Ole Bull, a norvégiai híres hegedüvirtuoz, közelebb négy hangversenyt rendezend színpadunkon. E kitűnő zeneművész megjárván Európa több fővárosát, hegedüjével mindenütt uralkodott a sziveken, és az — erszenyeken. Előre is számíthatunk tehát ritka művészi lvezetekre.

+ (Lendvai Márton) nemzeti színházunk nagy reményű tagja, közelebb néhány vendégszerepben lépven föl Székesfehérvárott, a közönség igen lelkesen fogadta s számos taps és kihívással tisztelte meg. Midőn „Don Caesar de Bazan“-ban a cím szerepet játszá, kihivatván, egy néző ezt kiáltotta neki hangosan: „Isten áldja meg; legyen olyan, minő atyja volt!“ Ez egyszerü, de őszinte szavak bizonyára nagyobb örömet okoztak neki, mintha tiszteleter holmi szokásos verseket szórtak volna.

z (Népvándorlás.) Pár héttel ezelőtt — írja a „B. P. H.“ — vonult át fővárosunkon egy csapat hannoverai földművelő, kik Biharmegye Hajnátfalva határában gr. Bloom jószágán telepedtek meg olly kötelezettséggel, hogy minden családfő 300 tallért tartozzék magával hozni. Ezeknek s a már tavaly Kengyelen megtelepedett hannoveraiaknak példája vonzerővel bir honfitársaink, kiket itteni iparuk jó sikeréről tudósítanak s ezeknek egy vagy onos emberekből álló társulata független földbirtokot szándékozik vásárolni alföldünkön és mint halljuk, a pestmegyei Vadkert mvaros határában fekvő báró Oreczyféle birtok megvétele iránt készül alkura lépni, mely alku megkötése iránt jövő hónapban érkezik Pestre a társulat ügyvivője. — Reánk, ez ország lakosaira nézve, hogy el ne árasztassunk meztelen proletárokkal, felette ohajtandó, miszerint a főnebbi példakint csak a magukkal tőkét hozók telepíttessenek le; csakhogy ez által meg maguk a telepedők szenvednek nagy rövidséget, mert annyi pénzért Amerikában egész egy kis országot szerezhetnének, míg nálunk csak szerződéses napszamosok — hogy ne mondjuk jobbágyok — lehetnek, elszaporodó utódaik pedig épen csak napszamosok maradandnak, holott Amerikában még ezek is független, jó módu gazdákká és urakká nőhetnek ki magukat. Azt nem is említjük, hogy Hannoverából hajón olcsóbb az utazás Amerikába, mint a száraz földön mihozzánkig.

+ (A helybeli uszodák) és Dunafürdők május hó 15-én fognak megnyitvatni.

+ (Párisban) jelenleg egy nagyszerű új színház van keletkezöben, mely részvények utján fog építtetni s eddigelé 6 millió frank van e czélra aláírva. E színház a már készen levő terv szerint 6000 nézőt lesz képes magába fogadni.

— Gánóczy Flóris, ismertebb fiatal ügyvédek egyike a napoktan utazik Olaszországba, Róma és Nápoly vidékére.

+ (Az elhunyt híres bécsi tüzművész, Stuer) fia közelebb keleti utjából megérkezvén, hir szerint folyamodást nyujtott be atyja tüzművészeti szabadalmának ő rá leendő átruházása végett.

+ (Hetényi magyar színtársulata) írja a Pressb. Ztg. — a pozsonyi színpadon nagy tetszéssel játszik s a lelkes közönség méltó pártfogásában részesül. April 25-én adatott Szigeti „Kisértete“ illy czim alatt: „Csizma-

dia, mint kísértet;“ mely czimnek nekíront a Pressb. Ztg. s így fordítja le: „Der Csizmenmacher als Begleiter“ nem jól van biz ez, de azért még is haladunk. 10—15 évvel ezelőtt. „Tihany ostroma“ czimű operát egy pesti német lap így mutatta be: „Belagerung von Ostroma.“

+ *A nagyváradi állandó színházi bizottság*) közelebb közgyűlést tartott, mely alkalommal, mint egy levelező írja, prima furia 15,000 pftot irtak alá. Ez összeg a tudósítás szerint csak kamatja a terv létesítésére szükséges tőkének.

+ *(A kaposvári casino)*, mely 20 év óta áll fenn, jelenleg 79 tagot számlál, kik közül 53 helybeli, 26 pedig vidéki. A helybeliek 8 forintot, a vidékiek 3 ftot fizetnek be évi illetékül.

— *A budapesti orvosegylet* april 24-iki r. gyűlése alkalmával dr. Verebelyi a. sz. államvasuti társaság itteni gyáraiban foglalkozó munkások betegség neméről értekezett, mely értekezéshez dr. Tormay a helybeli többi gyárakban és kórházakban előforduló kör csoportokról összehasonlító adatokkal járult. Ezen gyűlés az utolsó volt, melyet az egylet az eddigi termeiben tartott, minekutána ezentul az új és pedig Józseftér 8-ik sz. a. házában kibérelt nagyobb szállásában, hol az egylet könyvtára is, mely eddig a magyar nemzeti muzeum egyik terében őriztetett, felállítva leszen.

— *Mult évi julius havától fogva az itteni cs. kir. országos törvényszék büntető osztályánál mint szakértő és bonczoló orvostörvényszéki vizsgálatoknál igénybe vett dr. Tóth Nep. János ur folyó hó 17-én minden a pesti cs. k. országos büntetőtörvényszéknél előforduló orvostörvényszéki vizsgálat bonczolás- és tárgyaláshoz mint szakértő feleskedtetett.*

— *Győr-Szemeréről*, april 6-ról írják: Elsők voltunk a tagosztály létesítésében, a vasárnapi iskolák megnyitásában, s most ujólag a községi faiskola megalakításában sem vagyunk, úgy hiszem, a legutolsó. Miután erről szoltam, nem hallgathatom el azon kitünő részvétet és buzgalmat, melyet e szép czélú vállalatra nézve közbirtokosaink kifejtettek; egy valóban, szép telket ajándékozván a fentemlített czélra. Egy bajunk van még, t. i. nincs községi könyvtárunk, ámbár nem lehet tagadnom, hogy egyesek által irodalmunk elég forró részvéttel karoltatik fel; de ha Isten megsegít bennünket, e részben sem akarunk az utolsó lenni. — *Mult hó 24-én, éjjeli három órakor, hirtelen tűz ütött ki, mely azonban a szélcsend és egy némelyek ernyedetlen szorgalma által elnyomatott, bár nálunk illy alkalomkor a köznép háromnegyedrésze báméskodni szokott, s csak egy ház égett le, de ez is biztosítva volt. A gyújtogató tetten kapott.*

— *Vereby Soma* urtól következő felvilágosítást veszszük: *Válassz és értesítés F. L. urnak Nagy-Kun-Madarasra.* A Vasárnapi Ujság 17-ik számában hozzám intézett azon nyílt kérdésére, vajjon én vagyok-e az, ki vagyok, s ki vagy három évvel ezelőtt Nagy-Kun-Madarason, és az ottani vidéken fényfestészeti műtázási czélból jártam; van szerencsém jelenteni, mikép én vállalataim érdekében tett számos utazásaim közben évekkal ezelőtt csakugyan voltam a derék kunok ezen vendégszerető városában, s ott néhány egyesek részéről akkoron tervebe vett fényfestészeti vállalkozásomra nézve szívélyes pártolást tapasztaltam, melyet én meghálálni kívánván, megígérttem az illetőknek, hogy vállalatom sikerülése esetében őket arczképeikkel megajándékozom, s bár tudtommal az illető urak ez ígéletben teljességgel nem láttak kötelezettséget, mindamellett szavamnak mindig embere kívánván maradni, ígéletemet, habár az nem követeltethetnék is, teljesíteni kívánom, s ekkint kun-madarasi tisztelt pártolóimat is megnyugtathatom, hogy arczképeikről teljességgel meg nem felejtkeztem; — hogy azt ekkorig még meg nem kapták, ennek oka pusztán az, mert mostoha körülmények s egyéb vállalataim nem engedék még meg, hogy a fentemlített vállalattal zöld ágra vergődhessem, — azonban remélem, hogy újabb megfeszített fáradozásaimnak sikerülend, nem sokára célhoz jutnom, úgy hogy most már a nyilvánosság előtt is, mely elé e magán ügy vitetett — ígéletet tehetek, hogy *jódd értre* minden ebbeli ígéleti kötelezettségeimet hálásan lerovandom, s ekkint az illető tisztelt uraknak bár magán ígéletem beváltására semmi bizonyos idő meghatározva nem volt, most már határidőt is tűzök ki, a midőn a kérdéses fényfestészetet kézbesítem. Továbbá minden mivel embernek joga van mivel embertől megkivánni azt, hogy ha elintézendő ügyei vannak vele, azokat nem mindjárt nyilvános, hanem magán uton közölje vele, s csak akkor válaszza a nyilvánosság terét, ha magán uton czélt nem érhet. Ezt igényli az illem s felebaráti szeretet is. Ugyanazért őszinte bizalommal felkérem F. L. urat és másokat, kiknek hozzám netán intézendő kérdéseik lennének, tessék nekik azokat egyenesen hozzám Pestre, királyutca 83-ik szám alá, intézni, hogy a sérelmeket, ha alaposak, azonnal orvosolhassam, — én minden alapos panaszt vagy hiányt, mely nekem tudomásomra juttatik, mindig a legnagyobb készséggel orvoslandok, valamint ekkorig is minden bejelentett panaszt azonnal orvosoltam. *) — Pest, april 26-án 1858. — *Vereby Soma.*

*) *(A szegedi gósmalom és szeszgyár)* e hó 22-én leégett.

+ *(A török szultánnak)* nagyon sok pénze lebet. Közelebb egy pár papucsot csináltatott magának Párisban, melynek értéke 20,000 frank. „Boldog Isten! gondolja magában némely cipész, hisz én egy rongyos tizesért is adnék egy pár — rongyos papucsot.“ Ugyanott hat darab csészét is rendelt meg ő felsége, melyeknek ára mindössze 420,000 frank. Bizony, nagyon sok pénze lehet a török szultánnak!

+ *(Sétaestélyek a Széchenyi-téren.)* A főváros tisztosb osztálya közül többen jelenleg azon kor- és czélszerű tervvel foglalkoznak, hogy a Széchenyi-ligetben május elejétől kezdve hetenkint kétszer, szerdán és szombaton,

sétaestélyeket rendezzenek. E mulatságok a terv szerint este 6 órakor kezdődnek, s ha a résztvevők elegendő számmal lesznek, kétféle zenetársaság állandó rendelkezésére a sétálóknak. Résztvényjegyek a rendezőségtől 2 pít. havi díj mellett magán aláírás útján szerezhetők, s a rendezőség a jegyek eladásánál ügyelni fog arra is, hogy oda nem illő személyek e zártkörű társaságba föl ne vétessenek. A mi a befolyandó havi díjakból a költségek levonása után fennmarad, az jótékony czélokra s részben a sétány csinosítására fog fordítani. A fővárosba jövő idegenek egyes estélyekre is kaphatnak jegyet. Az engedély felsőbb helyről már megérkezett, s így csupán a közönségtől függ, hogy a szép terv minél teljesebben létesüljön. Ugy halljuk, hogy résztvevőkül már számosan jelentkeztek, s biztosan remélhetjük, hogy az első sétaestély már május 5-én megtörténhetik.

+ *(A Széchenyi-téren)* tervezett sétaestélyekre már néhány nap előtt több mint négyszáz aláíró jelentkezett, mely körülmény eléggé tanuskodik a terv életrevalóságáról, mi hogy létesüljön, 600 aláíró szükséges.

*) *(A sétányok)* valamely városnak nemcsak díszelő szolgáltnak, de kényelem- és egészségi szempontból is főleg nagyobb városokban igen jótékony hatásuk. Örömmel tapasztaljuk, hogy e tekintetben fővárosunk is évről évre halad; nemcsak a sétányok száma szaporodik, de a már meglévők szépítésére is mind több és több gond fordítatik. A Józseftérnek sétánynyá átalakítása már nagy részben teljeseedésbe ment, egyszer csak azon veszszük észre magunkat, hogy viruló bokrok és csemeték zöldelnek azon téren, melyen eddig csak térdig érő porban lehetett átgázolni. Az újteri sétány szépítésére is ez idén sok gondot fordítanak, hol főleg a reggeli séta annál kellemesebb lesz, mert, mint halljuk, naponkint reggeli 6 órától 8-ig térzene fogja a közönséget mulattatni. Kétségekívül legtöbb haszna lesz ebből az ottani kioszk tulajdonosának.

— *(Az ábrányi olvasó-egylet.)* Kedves megyénk, hajdani nevén „paradicsom Borsod vármegye“ több olvasó-egylettel bir jelenben is. Szabadságot veszek magamnak ezek egyikéről szót emelni. 1856-ik év julius 25-én Ábrányban néhány emelkedettebb szellemű egyén felhívása folytán, olvasó egylet alakult. Smár ugyanazon év végső napjaiban, a legjelesebb szépirodalmi újdonságok, és néhány komolyabb, tudományos mű élvezetében is részesültünk. E szép siker örömmel tölte be mindnyájunk keblét, kiknek fajunk szellemi haladása szívünkhez kötött. Szépirodalmi lapjaink is dicsérettel emlékeztek vidékünkéről. Az idő azonban haladt, egy év elmúlt, ama szomorú tanuságot hagyván maga után, miszerint a lelkesedés is elhervadható virág. Az 1857-ik évben már senki nem fizette-be kötelezettségét. Felszólítás, igaz, nem történt, de épen e figyelmeztetésre várakozás, nem a szalmatűz hamvadó crisisét jelelte-e? szóval pangásnak, sőt dissolutionnak indult minden, mi még kevéssel ezelőtt nagy reményekkel s szép jövővel biztatott. Isten keze azonban ott működik, hol legközelebb a veszély. Őszinte örömmel adhatom tehát a t. olvasó-közönség tudtára, hogy a phoenix hamvaiból felelevenedett. Erélyes fáradozás által az ábrányi olvasó-egyletet, nem csak az enyézetől megmenteni, de jövőjét is biztosítani újra sikerült. Fájdalommal említem meg egy pár különben tiszteletes állású egyén vastag önzését, kik a cél szentségét nem tekintve, a könyvek felosztására működtek. Minden olvasó-egyletnek szerintem két czélja van; egyik a szellemi műveltség terjesztése, másik az irodalom pártfogolása. A ki bir saját könyvtára részére könyveket szerezni, ám tegye, ez mindnyájunknak hazafui szent kötelessége, de úgy tegye azt, hogy másoknak, a szegényebbek érdekében alakított egyletet megmontani ne iparkodjék. Végre befejezésül mint curiosumot, nem lehet szó nélkül hagynom, a 8000 lakossal bíró szomszéd Mező-Kövesd városnak, mely azon felül járási székhely is — közönytársaságát, hol könyvtárunknak eddig, a szó szoros értelmében, egy alapító, vagy olvasó tagja sem találkozott. Vajha átlátnók valahára, hogy minden haladásnak, még anyagi boldogulásunknak is egyedüli titka, az egyesek szellemi okulásában rejlik! — *Szepessy Ferencs.*

— *(A dicséret megköszönése.)* Kossuth (Pozsony) apr. 24. Folyó év és hó 12-ről irt s parányiságomra vonatkozó cikknek engedett helyett a t. szerkesztőség közkedvességű lapján; eügedjen most kérem az erre adandó válasznak is kis tért lapjában. Az álnév alatti közlő írja: „Érdeműs lelkészünk jónak látta a tót olvasótársulatot tős magyar helységünkbe behozni: mire a t. szerkesztőség mondja: ez még magában csak dicséretes volna. Ezen a közlőt eléggé czáfólo, az ügyet méltányló, állított buzgalmatat kellőleg kiemelő válaszaért vegye forró háláérzelmem nyilvánítását a t. szerkesztőség. Állított buzgalmaért mondom, mert a tótajknak közt az olvasótársulatot nem én hoztam be; hanem behoztam a magyaroknak, a mit a közlő nem emlit. S miután a magyar nép bőjti esténkint tanusított épületes buzgalma vonzó erőt bíró lett volna a tótajkuakra is; megkértek, miként engednem meg ezen ajtatot nekik is nyelvökön gyakorolhatni, a magyar isteniszolgálat minden zavarása nélkül. Mit édes örömmel engedtem meg nekik; mert mint plébános e szegény népet egyedüli vigasztalása gyakorlatátul elnem üthetem. Attul ne féljen a közlő, hogy tán eltótosodunk, mert az emlitett tót szülők iskolabjáró és járt gyermekei ellenkezőt tanusítanak, kik rendre magyarul szépen beszélnek! Ha pedig én ellenszenvel viseltetném szülők irányában, ez így aligha volna! Ki, ha a közlő szerint indulnék, többit ártának mint jelenleg rokonszenvel használhatok édes anyanyelvem virágzásának. Végre figyelmeztetem a közlőt, miszerint a k. hit kifolyását a politikával nem szabad összezavarni; mert amaz változhatatlan, ez pedig változó. Ezek így levén, kérdem, vajjon mit akar a közlő cikkével? Nemde engemet a guny tárgyává tenni? Jobb lett volna, ha ön is inkább imádkozott volna, mig e sőtalan, egyoldalú, következtelen, engemet mint született magyart gyaláznai irányzó, a magyar nyelv fejlesztésének ártó, kereszténytelen gunysorait írta.

*) Mondanunk sem kell, hogy nekünk is igen nagy megnyugtatósságra szolgálta, ha a nyilvánosság közlönyei illy kellemetlen tárgyak „bejelentésétől“ megmenekülnek. Szerk.

(Korábbi tudósítónk jó szándékán nem kételkedve, nagy örömeinkre válik, a jelen felvilágosító nyilatkozatot közzétehetni. Szerk.) — *Hitéry János*, plébános.

+ (Uj találmány.) Washingtonban közelebb föltalálták a módot, mely szerint villany alkalmazása által a város valamennyi légszészlámpái ugyanazon szempillantásban gyújthatnak meg.

+ (Egy fursangos anglus) 50,000 font sterlingért akárci kívánatára késznek nyilatkozik arra, hogy 6 év leforgása alatt Francia-, Porosz- és Tatórszágot gyalog beutazza, és Indián, Persián, déli Oroszországon, Konstantinápolyon, Görög- és Olaszországon keresztül szintén gyalog visszatér Franciaországba. Az utazást 1859 évi január 1-én kezdené meg, s 1865-dik év utolsó napján végezné be. A derék anglus nemcsak feltétlen bizalommal viseltetik az ő lábászaráihoz, de arról is biztosítva látszik lenni, hogy utközben sem a jegecsmedvék, sem a tigrisek föl nem falatozzák, s tehát hogy friss egészsébe tér vissza. Legnagyobb baj az, hogy alkalmasint a fogadónak is vele kellene menni, különben hogyan győződnek meg arról, hogy a vállalkozó az elszámlált országokat mind gyalog járta be!

+ (A patkányok.) még pedig a legjobb fajtájuk, mint a lapok írják, Marseilleban annyira elszaporodtak, hogy kiirtásukról a lakosok kénytelenek a legkomolyabban gondolkodni. Egy raktárban a napokban „közcsendhábori-

tás miatt“ valóságos háborút indítottak ellenük, mely alkalmával 85 patkánynak ontatott ki vére a csatatéren. Milly boldogok volnának a chinézerek, ha Marseilleban laktának! Mi pestiek is szívesen szolgálnánk pár százezerrel a „menyei birodalom“ patkányevő lakosainak.

+ (A Miskolcsi casino) elhatározta, hogy műkedvelők és a helybeli katonai zenekar közreműködésével, a jelenleg üresen álló színházban, a nyár folytán hangversenyeket rendezzen. E hangversenyek száma egyelőre nyolczra határozott; s a befolyandó tiszta jövedelem a helybeli színpad és a nézőhely fűtésének létesítésére fog fordítani. Az első hangverseny ápril hó 18-án már végbe is ment, s mintegy 150—160 főt jövedelmezett. Ezuttal a karzatok és zártszékek — írja a tudósító — jó formán üresen maradtak-onnan van, hogy a jövedelem illy szerény összeget tesz ki.

+ (A Nővilág) nem régiben fölszólalt azon rége pengetett terv érdekében, hogy *Bartha* elhunyt jeles színészünk arczépe a nemzeti muzeum számára adakozások útján megvéte ssék. E fölszólalásnak az lett eredménye, hogy *Radányi Pál* ur e célra 50 p. forintot azonnal lefizetni késznek ajánkozott, mihelyt a szükséges összegnek még fönnmaradó része biztosítva lesz. Régebb adakozások folytán már 15 p. forint gyűlt be e célra, s így még 135 forint szükséges a szép terv létesítésére.

Színházi napló.

Péntek, ápril 23. „*Robert és Bertran*“ Ballet 3 felvonásban. E drasztikus tánczkomédia olly szép közönséget csalt a színházba, mely két drámának is elég volna; míg „*Bánk bán*“ utolsó adatasakor kényelmesen meg lehetett volna számlálni a nézőket.

Szombat, ápril 24. Először: „*Magyarok Törökönban*.“ Eredeti regényes népszínmű dalokkal, 3 felvonásban. Irta *Vahot Imre*. Azt nem lehet tagadni, hogy eredeti, — a mint ezt megmutogatja fentebb vitéz *Kakas Márton*.

Vasárnap, ápril 25. „*Don Caesar de Bazan*.“ Dráma 5 felv. kardalokkal. Írták: *Dumanoir és Dennery*. Francziából fordította *Diósi*.

Hétfő, ápril 26. Először: „*Fenn az ernyő, nincsen kas*.“ A Teleki-féle 100 arany pályadíjjal koszoruzott vigjáték 3 felv. Irta *Szigligeti*. E mű rimes versekben, szép folyékony nyelven van írva, s bár a drámai cselekvény nem legerősebb oldala: a korszerű és nemes irány, az ügyesen szőtt párbeszéd, az elmés ötletek, szellemes jellemfestések folytonos derűségben tartják a nézőt. Nem igen kísérti az embert kitérő hahotára, de az a szélid mosoly, melylyet mindig a kezdetén csal bajusz alá (a hol t. i. bajusz van) mind végig folytonosan játszik az ajkak körül, sőt még hazamenetre is marad belőle valami, úgy hogy az ember csak otthon szedheti ismét rendbe arcvonásait. Az alakok az életből vannak merítve, s a szereplők jól fogván fel azokat, művésziileg állították elő hű másolatban. Többek közt kitűnt *Szerdahelyi és Tóth József*. Szerző, valamint a szereplők is többször kihívtak s érdemlett tapsokban részesültek. A színház szinig megtelt.

Kedd, ápril 27. „*Kunok*.“ Eredeti opera 4 felv. Zenéjét szerző *Császár György*.

Szerda, ápril 28. Másodszor: „*Fenn az ernyő nincsen kas*.“ 3 felvonásos vigjáték *Szigligetitől*. A nagyszámu közönség ezuttal is igen jól mulatott. Szerző minden felvonás után kihívatott. A szereplők is elismerő tapsok s többszöri kihívásban részesültek jeles játékukért.

Csütörtök, ápril 29. „*Katalin a rablóvezérnő*.“ Regényes ballet tánczokkal és csoportozatokkal 4 felv. Szerzette *Perrot*, zenéjét *Pugni*. E színtre alkalmazta *Campilli*.

Szerkesztői mondanivaló.

1907. N.-Kőrös. Óma és gófa. — A ki önnel azt hitette el, hogy mi gunyt akarunk tüzni, midőn „gőcseji palóc és barkó“ dialectusban irt beszélgetéseket közlünk — nagyon gyengén fogta fel a dolgot. A kik e beszélgetéseket írják, maguk is tősgyökeres palócok és barkók és erősen szeretik fajukat. Más szempontból kell az illy szójárási sajtásokat nézni, melyekben a magyar nyelv, terjedtségéhez képest, különben is elég gazdag. A tájszólások ismertetésének megvan az ő haszna nyelvmvelési tekintetben, de a gondolkodási s kifejezési mód sajátága is igen érdekes és jellemzetes. Elég legyen önt röviden figyelmeztetni, hogy ott gunynak árnyéká sincs.

1908. A.-Lendvára. A csafolatot átküldtük azon lapnak, melyben az ennek alapjaul szolgáló támadás megjelent. Szívesen közöltük volna, de más lapok cikkeinek táglalására igen kevés helyet találunk.

1909. Zólyomi. A cikk s rajzok érdekesek. Használni fogjuk — nem kötvé magunkat időhöz.

1910. Mohács. A levelet tudomásul vettük, bár nem értjük a tárgy összefüggését lapunkkal s a szerkesztőséggel. Lapunk ügyvezetése két egymástól független részre oszlik: a szerkesztői s kiadói hivatalra. A fizetéses „hirdetéseket“ az utóbbi kezeli.

1911. Solymosinak. A kért munkából tudunkra eddig tizenegy kötet jelent meg, melyek ára egyenkint többnyire 1 ft. 36 kr., vannak egyesek, melyek 1 ft. 20 és 1 ft. 40 krba kerülnek.

1912. Z.-Egerszeg. Sz. S. — Lapunk január—mártiusi évnegyedéből példányokkal nem szolgálhatunk. Ápril 1-jétől kezdve 1/4, 1/2 vagy 3/4 évre fizethetni elő.

1913. S.-Hidvég D. J. — Az illető társulat ügynökének állítása szerint ön károsodási ügye tárgyalás alatt van, s — ha jól emlékszünk — 600 pftnyi összeg kilátásban.

1914. Vadon. Azért bizony kár haragudni, mert mi vissza nem haragszunk. Inkább csakugyan kiadjuk azt a régi adomat. Mert bizony csak régi az, ámbar egy perczig sem kételkedünk, hogy önnel is megtörtént.

1915. Kis koldus leány. Csak hogy végre ráakadtak szülei! Reméljük, nem fog többé kopogtatni más ember ajtaján.

1916. Tavaszkor. Csinosan van írva. De hogy hihette ön, hogy illy vers közölhető!

1917. Szerelem és korona. A szerelem nem állandó, a korona nem ragyogó. Több művészettel kell kidolgozni.

1918. X. királyfi. Azt írja ön, hogy egy barátjának „közkívánatára“ küldötte be e verset. Hány embert ér önnel az az egy barátja?

1919. Epekedés. (Csak hogy nem epéskedés.) A rigmus tárgya ez: *Peti és Erzi* először látták egymást. Az egyik azt nyögte, hogy ah! a másik meg azt felelte: hogy oh! Ennek aztán okvetlen házasság lett volna a vége, ha a lány apja azt nem mondja, hogy „hátrább az agarakkal!“ Hogy azután mi történt, azt jónak látta szerző a bölcse olvasó fantáziájára bízni.

1920. Hegedűszó. Jobban meg kell stimmelni azt a — dörömböt.

1921. Beköszöntők. . . . . Legyen még egy párszor szerencsénk. Egyszeri látásból nem akarunk nagyot mondani. A „következő szám“, melyet ön kiköt, még majd később következik.

1922. Csatadal. Egy strófa talán nem árt meg belőle kóstolól.

„Csörög zörög a fegyver,
Döbög a dob mélyen,
A trombita rémes torka,
Mint hogy neki nincs más dolga,
Azt kiáltja: „Eljen!“

1923. Délibab. Közölni fogjuk.

1924. Gyermekem sirjánál. Egyszerű, szép sorok. Itt-ott gyakorlatlan toll; de, azt hisszük, igaz érzés. Közlés esetére nevet is szeretnénk aláírni . . .

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. napár	Gör.-orosz napár	☉ Nap-		Izraelit. napár	☾ Hold-		
			kelet	nyug.		kelet	nyug.	
Május			Aprilis (6)		Igar R.			
2 Vasárnap	C 4 Ath. Zs.	C 4 Zsig.	20 E 4 Theod	4 44	7 10	18 Lag-	* *	6 37
3 Hétfő	+ Feltalálása	Juvenal.	21 Ján. vért.	4 42	7 12	19 (Beom	0 11	7 36
4 Kedd	Flórián vért.	Amália	22 Paraclytus	4 41	7 12	20	0 50	8 37
5 Szerda	Gotthard p.	Angelus	23 György	4 40	7 14	21	1 19	9 48
6 Csütört.	Ján. olaj. füz.	Benedict	24 Sabbas v.	4 38	7 15	22 (Gaza	1 44	11 0
7 Péntek	Szaniszl. Giz.	Gizéla	25 Márk. ev.	4 37	7 16	23 Bojt b.	2 3	0 13
8 Szombat	Mih. megjel.	Beatus	26 Vazul p.	4 35	7 18	24 S.A.P.	2 20	1 26
Holdnegyed : ☾			Utolsó negyed 7-én 8 óra 28 perczkor este.					

TARTALOM.

Hunyady János egyháza és diadala Szent-Imrén (képpel). Lupa Péter. — Arslán. Vida József. — Arczkepek a Raguzai herczeg emlékirataiból (vége). Lévai. J. — A Sárret régiségei. II. Papp Zs. — A magyar Tempevolgy (folyt. két képpel). Jókai M. Kőszeg (képpel). — A legjobb bor. Mezős L. — A mérgezések és ellenszerei (folyt.) Kátay Gábor. — Székesszevári párbeszéd. Uralfy. — Tarház : *Kakas Márton* a színházban. Mindennap csak egy krajczárt! Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedés. Közintézetek, egyletek. Jótékonyaságok. Mi újság? Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Heti naptár.

A

VASÁRNAPI UJSÁG

POLITIKAI UJDONSÁGOK

aprilis—decemberi folyamából

teljes példányok még folyvást kaphatók.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

évnegyedre, azaz (aprilis—juniusra)

2 ft.

háromnegyedévre, azaz (aprilis—decemberre)

6 ft.

A pénzeslevelek bérmentes küldése kéretik.

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala
(egyetem-utca 4. sz.)

Felelős szerkesztő : Pákh Albert.